

PROTOCOLITZACIÓ DE LA INTERVENCIÓ GRUPAL AMB DONES QUE PATEIXEN O HAN PATIT VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Barcelona, 20 de juny de 2007

Elaborat per:

Mati Albarracín, directora (CSS Zona Nord - Dte. Nou Barris)
Rosa Alemany, Tècnica responsable del Pla Operatiu contra
la violència vers les dones (Sector Serveis Personals)
Helga Gabarró, psicòloga de dona (EAD)
Rosa Garriga, directora Casa d'Acollida
Mariana Hernández, educadora social Casa d'Acollida
Rosa Jorba, treballadora social (CSS Gòtic – Dte. Ciutat
Vella)
Meritxell Lligades, treballadora social de dona (EAD)
Júlia Massip, psicòloga (CSS Guinardó – Dte. Horta-
Guinardó)
Montse Paíno, psicòloga (CSS Zona Sud – Dte. Nou Barris)
Assumpta Pérez, treballadora social (CSS Carmel - Dte.
Horta-Guinardó)
Neus Roca, experta (Departament de Psicologia Social -
Universitat de Barcelona)
Margarida Saiz, responsable del dispositiu municipal
d'atenció a les dones que pateixen violència (Sector SP)

INDEX

JUSTIFICACIÓ: EL PERQUÈ D'AQUEST DOCUMENT	Pàg. 4
OBJECTIUS, CONTEXT I LÍMITS D'AQUEST DOCUMENT	Pàg. 4
LA IMPORTÀNCIA DEL TREBALL GRUPAL AMB DONES QUE PATEIXEN VIOLÈNCIA	Pàg. 5
1. La utilitat de la intervenció grupal	Pàg. 5
2. Què aporta el grup a les seves membres?	Pàg. 6
3. Línies de la intervenció grupal realitzada des d'un context de serveis socials amb dones que pateixen violència (grups de suport psicosocial)	Pàg. 6
4. Beneficis que s'han observat en les dones dels grups portats a terme per diferents serveis socials municipals	Pàg. 7
5. Totes les dones que pateixen violència poden beneficiar-se de la intervenció grupal?	Pàg. 7
TIPUS DE GRUPS	Pàg. 8
1. El punt de partida	Pàg. 8
2. Els serveis socials que intervenen a nivell grupal amb dones que pateixen violència: el context del servei un factor clau en el tipus d'intervenció grupal a realitzar	Pàg. 8
3. Tipus d'intervenció grupal en un context ambulatori	Pàg. 9
✓ Objectius	
✓ Les dones: perfil, número i procés de selecció.	
✓ El grup: durada, número de sessions, periodicitat i temps per sessió.	
✓ Grup obert / grup tancat	
✓ Els/les professionals	
4. Tipus d'intervenció grupal en context residencial (Casa d'Acollida)	Pàg. 16
ASPECTES METODOLÒGICS A DESTACAR: UNA MIRADA FOCALITZADA I TRANSVERSAL A DIFERENTS TIPUS DE GRUP	Pàg. 19
1. L'etapa de preparació i selecció de les dones integrants del grup	Pàg. 19
2. L'espai físic on es faran les sessions del grup.	Pàg. 21
3. La interrelació cos/emoció: la cura del cos.	Pàg. 22
4. La primera sessió de grup	Pàg. 23
5. La fase de tancament del grup	Pàg. 23
6. El després del grup: la vinculació amb l'entorn.	Pàg. 25
7. Altres aspectes metodològics a assenyalar	Pàg. 26
L'AVALUACIÓ DEL PROCÉS DE RECUPERACIÓ DE LA DONA I DEL PROCÉS GRUPAL: UNA PROPOSTA METODOLÒGICA	Pàg. 27
1. Què avaluem?	Pàg. 27
2. Com i quan avaluar?	Pag. 29
3. Requisits per a l'avaluació	Pàg. 30

INDEX

ANNEXOS:

- **Annex 1:** Full de proposta de derivació per incorporació al grup **Pàg. 31**
- **Annex 2:** Protocol d'exploració, de valoració i d'orientació de la intervenció actualitzat **Pàg. 33**
- **Annex 3:** Llistat d'indicadors de violència. **Pàg. 52**
- **Annex 4:** Protocol de registre del procés de selecció del conjunt de dones proposades **Pàg. 57**
- **Annex 5:** Entrevista de selecció amb la dona: pautes orientatives **Pàg. 60**
- **Annex 6:** Protocol de Planificació de cada sessió grupal **Pàg. 64**
- **Annex 7:** Protocol de registre de cada sessió grupal **Pàg. 66**
- **Annex 8:** Qüestionari de satisfacció i valoració de grup per part de la dona **Pàg. 70**
- **Annex 9:** Inventari per a l'avaluació del procés de recuperació de la dona en situació de violència de parella (per serveis d'atenció) **Pàg. 76**

JUSTIFICACIÓ: EL PERQUÈ D'AQUEST DOCUMENT

A l'Ajuntament de Barcelona fa deu anys que s'utilitza amb èxit l'eina grupal amb dones que pateixen o han patit violència de gènere. L'experiència acumulada a través de les successives edicions dels projectes grupals existents ens permet ara iniciar un procés de protocolització en el qual identifiquem aquells trets essencials que han estat validats com una bona pràctica.

Pretenem, però, anar més enllà doncs malgrat l'eficàcia demostrada d'aquest tipus d'intervencions, el treball grupal amb dones que pateixen o han patit violència és encara molt minoritari i reduït a determinats territoris i serveis de la xarxa municipal de serveis socials.

Així doncs, no solament volem fer un primer exercici de protocolització d'aquest tipus d'actuacions, sinó també motivar altres territoris i serveis a incorporar-lo a la seva pràctica professional d'intervenció social. No es tracta de partir de zero, sinó d'aprofitar allò que s'ha demostrat eficaç en el conjunt de l'experiència existent.

En aquest context, el fet que dins el procés de *Millora de l'Atenció Social Primària* varis Districtes hagin fet arribar al Sector de Serveis Personals la seva demanda de protocolitzar aquestes experiències suposa una oportunitat per donar un salt qualitatiu cap una major eficàcia en la intervenció social municipal contra la violència vers les dones.

Cal tenir en compta que l'atenció social primària és una plataforma privilegiada de detecció ja que hem pogut comprovar que moltes de les dones amb les qual s'acaba intervenint per situacions de violència, inicialment es van adreçar als serveis per altres demandes que res tenien a veure amb els maltractaments viscuts. La majoria de persones que s'adrecen als centres de serveis socials són dones i és l'actitud d'escolta i una determinada predisposició del/de la professional les que afavoreixen l'exteriorització de situacions de violència de gènere que es mantenen ocultes.

OBJECTIUS, CONTEXT I LÍMITS D'AQUEST DOCUMENT

Objectius:

1. Identificar els trets essencials susceptibles de protocolització a partir de les experiències existents dels serveis socials municipals d'intervenció grupal amb dones que pateixen o han patit violència de gènere.
2. A la protocolització fer especial èmfasi en el procés d'avaluació tant de resultats com de procés, tot identificant instruments útils de registre, indicadors i fases de l'avaluació.
3. Motivar l'atenció social primària de la ciutat a incorporar aquesta pràctica professional tot assenyalant aquelles mesures necessàries que facilitin i incentivin la seva implementació.

Context:

Serveis socials: Els tipus de grups que es protocolitzen són pertinents en el context dels serveis socials sigui d'atenció primària (polivalent i específica) o d'atenció especialitzada (Casa d'Acollida). Tota lectura des d'altres Sistemes de Serveis requerirà d'una valoració sobre la seva aplicabilitat en un altre context.

Límits:

- ✓ **De quin treball grupal estem parlant:** Amb dones que pateixen violència funcionen diversos tipus de grup segons es posi l'accent en la vessant dona o en la vessant mare quan aquesta té fills/filles. I, com a mares, hi ha grups que treballen solament amb elles i d'altres que ho fan conjuntament amb els infants en funció dels objectius específics que tinguin.

Els grups en els que es basa aquest document estan adreçats exclusivament a les dones com a tals i estan focalitzats a treballar l'impacte de la violència directa patida tot identificant i potenciant les competències i aspectes positius que faciliten la recuperació i enfortiment de la dona. La relació amb els fills i filles és un tema més que també s'aborda entre d'altres, però vetllant que no desviï l'atenció de l'abordatge de la violència patida i la seva superació.

- ✓ **Protocolitzem les experiències grupals que la pràctica ha validat en el marc de l'experiència dels serveis socials de l'Ajuntament de Barcelona,** però això no vol dir que puguin haver d'altres tipus de grups que dins el context dels serveis socials puguin ser igualment vàlids i susceptibles de protocolització.

En tot cas, es tracta de contribuir a la construcció dins el Sistema de Serveis Socials d'un cos metodològic que permeti no solament protocolitzar les bones pràctiques, sinó també arribar en un futur a identificar aquelles que es demostrin més eficients i d'efectes més perdurables en el temps.

LA IMPORTÀNCIA DEL TREBALL GRUPAL AMB DONES QUE PATEIXEN VIOLÈNCIA

La utilitat del treball grupal¹

La intervenció grupal és aquella intervenció professional que crea o aprofita dinàmiques grupals per tal d'obtenir uns determinats efectes de millora (canvi, contenció i/o prevenció) en la situació particular que afecta a cada una de les persones que integren el grup.

En el treball grupal el mitjà clau d'intervenció és la dinàmica que s'estableix entre les persones que integren el grup (interaccions, vincles, rols socials assumits, habilitats socials, etc.).

El valor de la intervenció grupal és d'ordre qualitatiu: hi ha resultats i beneficis per a les dones que hi participen que difícilment es poden obtenir a través d'una intervenció exclusivament individualitzada. D'altra banda, permet atendre més persones en menys temps.

¹ Aquest apartat s'ha elaborat a partir de l'experiència de les autores del document i de dos documents, un d'ells publicat:

- ✓ *Les intervencions comunitàries i el treball grupal en el tractament de casos. Aprofundiment conceptual.* Varis autors. Ajuntament de Barcelona. 29 novembre de 2000.
- ✓ *Treball grupal i violència sexista.* Neus Roca, Montse Paíno, Mati Albarracín, Laura Córdoba i Joana Espín. Editorial Ajuntament de Barcelona Serveis Personals. 2007.

Què aporta el grup a les seves membres?:

- ✓ El grup contraresta els sentiments de soledat. La persona comprova que no és “especial”, que els problemes no són deguts a algun tipus de fracàs personal donat que d’altres persones també viuen situacions estressants similars i experimenten reaccions emocionals semblants.
- ✓ El grup aporta legitimitat social, el reconeixement de ser algú, redueix l’aïllament en que es troba la dona que pateix violència i atenua la seva solitud.
- ✓ El grup enforteix la dona per posicionar-se d’una forma activa respecte de sí mateixa, de les relacions socials amb els altres i amb l’entorn, i per construir un projecte de futur.
- ✓ Es comparteixen experiències que ressonen en les altres, es troba comprensió i s’intercanvien diferents maneres d’enfrontar les dificultats, actuant d’estímul per intentar altres estratègies i per prendre decisions respecte la pròpia vida.
- ✓ Es dona i rep ajuda emocional, pràctica o instrumental i orientació i consell de les altres dones que es troben en situacions similars.
- ✓ El grup permet identificar, treballar i qüestionar les creences que contribueixen a legitimar i perpetuar la situació de violència i que han estat assumides per moltes de les dones membres del grup.
- ✓ El grup, en tant facilita a la dona la recuperació de la violència directament patida i el seu enfortiment personal, també l’ajuda a poder reconèixer l’impacte de la violència en els seus fills i filles i a reflexionar sobre el seu posicionament com a mare.
- ✓ El grup permet repensar la pròpia vida des d’altres perspectives i constatar que és possible un futur millor en el qual la dona sigui lliure i autònoma per decidir sobre la seva pròpia vida.

Línies de la intervenció grupal realitzada des d’un context de serveis socials amb dones que pateixen violència (grups de suport psicossocial)².

Fruit de diverses recerques s’han identificat les següents línies principals i generals sobre les que centrar el tractament grupal a dones que pateixen violència:

- ✓ *La futura seguretat de la dona*
 - ✓ *El reconeixement de la violència tal com és, sense negar-la ni minimitzar-la, reduir l’autoculpabilització i la indefensió apresada i incrementar l’autoestima*
 - ✓ *La comprensió de les causes del maltracte, incorporant una exploració del sexisme i de les creences de les dones sobre els rols home – dona*
 - ✓ *Oportunitats per a l’expressió de la ràbia de la victimització i per a l’expressió del dol i la pèrdua per la finalització de la relació*
 - ✓ *Desenvolupar xarxes de suport amb les que reduir l’aïllament*
- (Pressman, 1984 i Savage, 1987 citats a Leslie M. Tutty, 1993; Lenore Walker 1996)
- ✓ *Ajudar les dones a construir plans concrets per a viure sense violència*
 - ✓ *Evitar assignar a les víctimes la responsabilitat per la violència.*
 - ✓ *Ajudar a reconèixer els mecanismes socials de perpetuació de la violència per diferenciar-ho de les condicions personals.*

² *Treball grupal i violència sexista.* Neus Roca, Montse Paíno, Mati Albarracín, Laura Córdoba i Joana Espín. Editorial Ajuntament de Barcelona Serveis Personals. 2007.

Beneficis que s'han observat en les dones dels grups portats a terme per diferents serveis socials municipals.

- ✓ Millora del seu estat en general: dinàmic, relacional i físic.
- ✓ Posen paraules als sentiments, identifiquen que els hi passa i poden compartir-ho amb d'altres.
- ✓ Es redueixen els símptomes depressius, l'ansietat; es redueix la medicació i la necessitat d'atenció per part dels serveis de salut.
- ✓ Se senten més fortes i segures. S'Incrementa l'autoestima. Ja no se senten soles ni culpables pel que els hi passa.
- ✓ Milloren les seves habilitats marentals.
- ✓ Algunes de les dones han interposat demanda de separació i/o han posat fi a la convivència. I quan les dones continuen vivint amb la persona maltractadora s'ha donat un increment de la capacitat de negociació de la dona de manera que o bé ha posat fre a la situació de maltractament, o bé s'ha produït una millora de l'entesa i la comunicació.
- ✓ De les dones que no treballaven en el moment d'iniciar-se el grup, la majoria troben feina o estan més capacitades per trobar-ne.
- ✓ Tornen a sentir, o senten per primera vegada, satisfacció en les relacions sexuals.
- ✓ Ja no estan aïllades. Han ampliat o creat la seva xarxa de relació i suport, i s'han obert als recursos de l'entorn que ara coneixen i utilitzen.
- ✓ Replantegen les seves relacions amb la família des d'una posició més enfortida i igualitària.
- ✓ Es produeixen canvis en el sistema de creences, incorporant un sistema de relacions més igualitari com a dona i com a mare, amb la pròpia família d'origen i amb el seu entorn en general.

Totes les dones que pateixen violència poden beneficiar-se de la intervenció grupal?

Com a criteri general hi ha tres factors a tenir en compte:

1. El moment en que es troba la dona: ha d'estar en un moment de procés que li permeti reflexionar mínimament sobre la seva situació. En moments en que la dona té molts fronts oberts, motius de molta angoixa (judici, tutela dels fills, ...), o una situació de xoc emocional, no és aconsellable la intervenció grupal.
2. En relació a la dona:
 - ✓ Han de ser dones compensades psíquicament i amb unes mínimes habilitats per relacionar-se.
 - ✓ Dones que siguin mínimament conscients de la seva problemàtica i manifestin necessitat d'iniciar un procés de canvi i millora.
3. La voluntat de la dona: la dona ha de manifestar estar d'acord en participar-hi i en respectar les normes del grup.

TIPUS DE GRUPS

El punt de partida

Les primeres experiències a l'Ajuntament de Barcelona de treball grupal amb dones que pateixen violència daten de l'any 1997 (Dte. Nou Barris). Un any després s'incorporaven altres territoris (Dte. Horta-Guinardó i Dte. Ciutat Vella).

Temps després es van afegir la Casa d'Acollida i l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD).

L'experiència acumulada avui dia ens permet donar un salt qualitatiu i fer una primera protocolització que faciliti als serveis socials municipals la incorporació de la eina grupal en situacions de violència de gènere, i la millora de les nostres pràctiques actuals.

Aquest document el concebim com un punt de partida que caldrà anar revisant i millorant en funció de l'experiència i del saber tècnic que es vagi acumulant al llarg dels anys pel conjunt de professionals intervinents.

Així doncs, el tipus de grups que proposem a continuació neix de l'anàlisi de l'experiència recollida al voltant de cinc projectes grupals, la majoria dels quals se han anat perfeccionant al llarg d'edicions successives amb grups de dones diferents. Aquests projectes són els següents:

- ✓ Grup de Suport Psicosocial a dones que pateixen violència Dte. Nou Barris
- ✓ Grup de Suport Psicosocial a dones que pateixen violència Dte. Horta-Guinardó
- ✓ Grup Barceloneta - Gòtic Dte. Ciutat Vella
- ✓ Grup Passatge Casa d'Acollida
- ✓ Intervenció grupal amb dones que pateixen violència o han patit violència de gènere Equip d'Atenció a les Dones

Els serveis socials que intervenen a nivell grupal amb dones que pateixen violència: el context del servei un factor condicionant de la intervenció grupal

Els serveis que intervenen amb treball grupal en situacions de violència de gènere:

- ✓ **Els serveis d'atenció social primària** tenen caràcter territorial i polivalent, sent la porta principal d'accés al sistema de serveis social públic. Aborden tot tipus de necessitats i problemàtiques socials. Disposen d'equips multiprofessionals dotats amb treballadors/es socials, educadors/es socials, psicòlegs/ogues i advocat/dessa
- ✓ **L'Equip d'Atenció a les Dones** és un servei d'atenció específica en situacions de violència de gènere al qual es pot accedir de manera directa o per derivació d'altres serveis. És la porta d'entrada al dispositiu municipal especialitzat en violència de gènere (acolliment d'urgències i temporal, servei de teleassistència per a dones maltractades, etc.). L'EAD està format per un equip multidisciplinar integrat per treballadors/es socials, psicòlegs/ogues i advocat/dessa.

- ✓ **La Casa d'Acollida** de l'Ajuntament de Barcelona és un servei residencial temporal que té com a objectiu oferir un lloc d'estada, atenció integral, psicosocial, i de suport material a aquelles dones i les seves filles i fills menors d'edat que han patit una situació de violència en la parella o qualsevol entorn de convivència. Funciona les 24 hores dels 365 dies de l'any i disposa de 10 habitacions amb capacitat per allotjar 27 persones (dones i fills/filles). El perfil dels/de les professionals és el d'educació social, psicologia i treball familiar.

El context dels serveis: factor condicionant de la intervenció grupal.

A l'anàlisi realitzada hem pogut constatar que el **context ambulatori o residencial** del servei condiona aspectes fonamentals de la intervenció grupal marcant diferències significatives suficients per parlar de **dos tipus d'intervenció**, encara que totes dues tipologies tinguin molts aspectes en comú.

Degut a aquestes coincidències entre tots dos tipus d'intervenció hem optat per desenvolupar en primer lloc la intervenció grupal realitzada per l'atenció social primària o per l'Equip d'Atenció a les Dones (context ambulatori), per després descriure les especificitats de la intervenció grupal realitzada en una Casa d'Acollida (context residencial), sense tornar a repetir tot allò que és coincident entre els dos tipus de grups.

D'altra banda, dins la primera tipologia hi ha alguna experiència que té les seves especificitats que seran senyalades sempre que calgui dins de cada apartat. En el nostre cas es tracta d'un grup de treball amb dones abusades sexualment a la infància per familiars o persones molt properes, que ho han mantingut en secret al llarg dels anys i que d'adultes es troben immerses en situacions de violència, però que quan contacten amb els serveis socials d'atenció primària ho fan per dificultats o problemes que, aparentment, res tenen a veure amb la violència patida.

A.- Tipus d'intervenció grupal en un context ambulatori

Aquesta tipologia és pertinent tant als serveis socials d'atenció primària polivalent com a l'Equip d'Atenció a les Dones que definim com atenció primària específica en violència de gènere.

Objectius

Bàsicament serien els següents:

Procés d'identificació de la violència:

- ✓ Recolzar les dones en el seu procés de recuperació oferint un espai de referència que faciliti la identificació de la situació de maltractament i que permeti a les participants superar la desorientació causada per la violència.
- ✓ Prendre consciència dels factors socials, culturals i familiars que afavoreixen la violència vers les dones i que puguin connectar-los amb les seves biografies personals-relacionals tot integrant una nova visió sobre el paper de la dona com a individu capaç i autònom.
- ✓ Reconèixer la insatisfacció de la situació i la por que els hi produeix, amb els seus símptomes i efectes paralitzants.

Contenció emocional:

- ✓ Garantir un espai de contenció emocional on les dones puguin expressar i reflexionar sobre les seves emocions, tant negatives com a positives.

Capacitació i enfortiment personal:

- ✓ Afavorir que la dona connecti amb sí mateixa més enllà dels rols assumits en relació als altres (mare, esposa, filla, etc.)
- ✓ Afavorir la superació del sentiment de culpa i del rol d'indefensió apresos i que bloquegen la recerca activa de solucions i d'estratègies per fer front a la violència.
- ✓ Afavorir el reconeixement de les pròpies capacitats i de la situació, fomentant l'augment del control personal i fomentant el potencial que tenen les dones, més que no pas les mancances que puguin tenir.
- ✓ Millorar les habilitats personals i socials de les dones participants al grup
- ✓ Recuperar i renovar la xarxa de suport social i de relació amb l'entorn.
- ✓ Promoure el recolzament social i emocional entre elles, dins i fora de les sessions, oferint a les dones la possibilitat d'establir vincles relacionals positius basats en la confiança i el respecte.

Prevenció:

- ✓ Ajudar a construir nous models de relacions per tal de prevenir noves relacions abusives

Construcció de futur:

- ✓ Ajudar a reconstruir el projecte vital de cada dona en un context sense violència.

Les dones: perfil, número i procés de selecció

1. Perfil:**Criteris d'inclusió:**

- ✓ Viure o haver viscut en un context de violència
- ✓ Que facin demanda explícita d'ajut, encara que sigui de manera genèrica
- ✓ Que siguin mínimament conscients de la problemàtica i que vulguin iniciar un procés de canvi de la seva situació.
- ✓ Dones amb unes habilitats socials (d'interacció) mínimament preservades.
- ✓ Que estiguin en un moment personal que permeti la reflexió.
- ✓ Que acceptin participar en el grup i es comprometin a respectar les normes d'assistència i funcionament.

Criteris d'exclusió:

- ✓ Patir un trastorn mental no compensat o que hagi deixat seqüeles cròniques que dificultin de manera important la seva capacitat de relació en un grup
- ✓ Tenir alguna toxicomania o addicció sense tractament.

- ✓ Estar en una conjuntura de crisi o amb múltiples qüestions bàsiques no resoltes que siguin causa d'un bloqueig emocional que, mentre dura, li dificulta o impossibilita l'escolta i la reflexió en un context grupal entre iguals. En aquest cas caldrà esperar que hagi superat la situació de crisi.

Comentaris d'interès:

✓ **Sobre la multiculturalitat en les integrants dels grups de dones**

En els últims anys és habitual que una bona part, o fins i tot la majoria, de les dones integrants dels grups realitzats procedeixin de països, cultures i/o ètnies diverses.

L'important és identificar allò que les uneix a totes: el maltractament patit. Aleshores es descobreixen molts aspectes comuns que fan que el relat o la vivència de cada una d'elles ressoni en les altres més enllà de la diferència d'idiomes, de la manera de vestir o dels costums.

I les diferències que en un inici poden causar recel en algunes dones, s'acaben convertint en una oportunitat que ben aprofitada trenca estereotips i aporta riquesa i obertura en la mirada.

Com a criteri general i abans de l'inici del grup, si una dona té interès per conèixer les característiques de la resta de components del grup, el/la professional li explicarà la procedència com una característica més entre d'altres com ara l'edat, si tenen o no fills/filles, etc. Però ni es posarà èmfasi ni s'ocultarà aquest fet. On sí es posarà l'accent és en allò que totes tenen en comú i que és el motiu pel qual coincideixen en un mateix grup.

En alguns grups s'ha dedicat alguna sessió sobre com enfoca la violència de gènere cada cultura, i els resultats han estat molt positius. Les dones reconeixen els mateixos mecanismes interpersonals i socials tot i les diferències culturals, legals, etc.

✓ **Sobre l'heterogeneïtat ens les integrants del grup en relació a la convivència o ruptura amb l'agressor, i al fet de ser mare o no.**

A l'igual que hem comentat respecte de la multiculturalitat, l'heterogeneïtat per aquests factors (ruptura o convivència; ser mare o no) no té perquè suposar una dificultat en el funcionament del grup. Ans al contrari, ofereix perspectives diferents que poden ajudar les altres en la seva presa de decisions.

Un grup homogeni no té perquè ser més ric ni donar millors resultats que un grup de composició heterogènia.

2. Número de dones per grup.

Mínim: 6

Màxim: 12

Comentaris d'interès:

En el grup de dones que pateixen violència i tenen antecedents d'abusos sexuals a la infància el número màxim de dones per grup s'hauria de reduir a 9 o 10. Es tracta d'una problemàtica especialment sensible i rodejada d'un secretisme que fa

més difícil encara poder-la expressar i compartir amb d'altres, encara que sàpiguen que les altres també han patit abusos.

Quantes més dones siguin més difícil serà crear el clima de confiança i confidencialitat suficient per facilitar que les dones puguin parlar del que les ha passat i com això les ha impactat en la seva vida.

D'altra banda, no és aconsellable un grup amb menys de 6 membres perquè és normal que puguin haver 1 o 2 absències que, en aquest cas, reduïrien excessivament el grup dificultant la dinàmica grupal d'aquella sessió.

3. Procés de selecció:

Qui selecciona:

Els/les professionals que conduiran el grup.

Definició d'un circuit de derivació:

Sovint les dones són derivades per altres professionals del mateix equip, o també per altres equips i serveis.

Per això és important que es defineixi un circuit de derivació que asseguri que tots els/les professionals i serveis autoritzats per derivar tenen la informació necessària i suficient sobre:

- ✓ En què consisteix aquest grup.
- ✓ Requisits que han de reunir les dones per accedir al grup de manera que es facin derivacions que, efectivament, siguin pertinents.
- ✓ Procediment per fer la derivació
- ✓ Informació que s'ha de proporcionar prèviament a la dona per tal que sàpiga de què es tracta i no es creï falses expectatives.

En qualsevol cas, els/les professionals conductores del grup han d'assegurar que es donen els tres requisits que s'enumeren a continuació.

Requisits que cal garantir en la fase de selecció de les dones que formaran part del grup:

- ✓ Que totes les dones reuneixen el perfil mínim necessari per formar part del grup.
- ✓ Que totes les dones tenen la informació necessària sobre els objectius i naturalesa del grup per poder prendre la decisió de participar-hi o no i, en cas afirmatiu, que les seves expectatives estiguin prou ajustades al que després es trobaran.
- ✓ Que accepten i es comprometen a respectar els compromisos i normes de funcionament del grup:
 - Confidencialitat. *Allò que es diu al grup no pot ser explicat fora d'ell.*
 - La valoració del que diuen i fan les altres dones s'ha de fer des de la comprensió, l'escolta i l'acceptació de la diversitat, sense jutjar-les o criticar-les.
 - El comportament ha de ser respectuós cap a la resta d'integrants del grup. No pot haver expressions verbals o físiques agressives o que violentin altres dones.

- Cal assistir a les sessions i justificar les absències, a ser possible anticipadament quan se sàpiga amb antelació.
- Hi ha compromís a participar i compartir amb les altres dones del grup idees, experiències i sentiments.
- Si es decideix deixar el grup cal informar-ho prèviament als/les professionals i informar a la resta de les dones dels motius.

Com es fa la selecció:

Aquest és un tema que, per la seva importància, desenvolupem en un apartat específic al capítol següent. Avançar ara que els procediments poden ser diversos, però sempre:

- ✓ Caldrà garantir una entrevista entre els/les professionals conductores del grup i cada una de les dones susceptibles de formar-hi part. Aquesta entrevista servirà perquè els/les professionals acabin d'ajustar la selecció i perquè la dona tingui prou elements per prendre la decisió de si vol o no participar al grup.

Si una dona respon que no l'interessa participar al grup, això no és obstacle perquè pugui sol·licitar-ho en un altre moment o, perquè els/les professionals, si ho consideren pertinent, puguin tornar-li a proposar en una altra edició.

Si els/les professionals després de l'entrevista desestimen la incorporació de la dona al grup, caldrà que facin una devolució tenint cura que la dona no ho visqui com un rebuig o un fracàs, i que proposin alternatives que atenguin degudament les seves necessitats actuals.

- ✓ Tota proposta de derivació d'una dona des d'un/a altre professional o servei per formar part del grup ha d'anar acompanyada prèviament d'un protocol de derivació que aporti la informació necessària per una valoració prèvia per part dels/de les conductores del grup abans de fer cap entrevista.

El grup: durada, número de sessions, periodicitat i temps per sessió

1. Durada de cada edició i número de sessions

Durada: El més habitual és que duri entre 6 i 9 mesos.

Número de sessions: Mínim 18 Màxim 30 (per edició)

El número de sessions depèn de la seva periodicitat setmanal o quinzenal

A continuació detallem alguna excepció al criteri general que es proposa:

El grup amb dones abusades sexualment va durar dos anys i mig amb aturades els mesos de juliol, agost, vacances de Pasqua i Nadal.

Cal tenir en compte que l'abús sexual és un tema tabú del qual no es pot parlar, sobre tot si es dona a la infància i l'abusador és un familiar. En la majoria dels casos l'abusador (pare, germà, tiet, padrastre, ...) els hi deia que no podien dir res a ningú i que era el *seu secret compartit*. L'ambivalència de sentiments és molt

forta: ràbia i amor/complicitat. Algunes dones van expressar *El meu pare em va escollir a mi*.

Quan alguna d'elles ho va fer públic a d'altres familiars la resposta va ser d'incredulitat o directament negant la veracitat de l'experiència. A vegades la família els ha girat l'esquena per haver-ho dit. En cap cas ningú va fer res per protegir-les. En algun cas, la pròpia mare va entrar en competició amb la filla pegant-li i culpabilitzant-la pel que passava tot dient-li: *Qui és la dona del papa?. Jo*.

El sentiment de culpabilitat d'aquestes dones és molt fort; se senten trencades per dintre i no tenen ganes de viure. D'adultes viuen situacions de violència, relacions distorsionades amb els propis fills/filles, viuen el sexe com quelcom brut, les relacions amb els homes són sempre insatisfactòries, etc.

Cal assenyalar que amb la majoria de les dones que van formar part del grup va ser necessari quasi un any per motivar-les individualment a participar-hi. Compartir per primera vegada el seu secret amb d'altres dones es feia molt dur.

No va ser fins el segon any del grup que van poder parlar obertament del sexe i de les relacions sexuals.

En aquest tipus de grups els processos són més lents i requereixen de més temps, però els resultats són igualment satisfactoris i gratificants.

2. Periodicitat i temps per sessió:

Temps per sessió: Mínim 1 i ½ hores Màxim 2 hores

Periodicitat: Mínim setmanal Màxim quinzenal

A vegades poden haver períodes amb una o altre periodicitat. Quan això passa sol haver un primer període amb sessions setmanals i un tram final del grup amb sessions quinzenals.

Criteris per fer sessions setmanals:

- ✓ Ajuda a crear una cohesió grupal més ràpidament.
- ✓ En períodes d'eclosió del grup: quan les dones han trigat molt en obrir-se però, en fer-ho, necessiten poder expressar allò que ha estat reprimat tant de temps.

Criteris per fer sessions quinzenals:

- ✓ El temps entre sessions facilita la reflexió sobre el que s'està parlant i sobre el que remou interiorment a la dona.
- ✓ Facilita la compatibilització del grup amb la resta d'obligacions que tingui la dona (feina, activitats extraescolars dels infants, etc.)
- ✓ El tenir més temps entre sessions facilita als/a les professionals la planificació, registre i sistematització de les sessions, i la coordinació entre els/les co-conductores.

3. Número d'edicions per dona.

Com a criteri general cada dona podrà fer solament 1 edició del grup.

Excepcionalment podrà participar en una segona edició. Es valorarà cada cas en particular i en funció dels beneficis que es consideri pot aportar a la dona fer una nova edició.

Grup obert / semiobert / tancat

Tant correcte és un com un altre, però a l'Ajuntament de Barcelona predominen dues opcions d'una manera clara:

- ✓ el grup obert
- ✓ el grup semiobert: obert a l'inici i tancat els últims mesos del grup

El grup obert:

Quan el grup és obert de l'inici al final sempre es procura que el gruix de membres estigui des del començament, de manera que les noves incorporacions siguin un degoteig que el grup pugui incorporar sense alterar substancialment la cohesió interna.

Algunes avantatges del grup obert:

- ✓ No és necessari un núm. determinat de dones per iniciar el grup.
- ✓ Permet la incorporació àgil de dones en el moment que fan la demanda o es detecta necessitat
- ✓ L'heterogeneïtat de les dones accelera determinats processos d'identificació
- ✓ Flexibilitat per les incorporacions i les sortides

Alguns inconvenients:

- ✓ S'ha de fer una acomodació cada cop que es produeix una incorporació (s'ha de reforçar la grupalitat de forma continuada)
- ✓ S'ha de flexibilitzar el programa de continguts a tractar per donar resposta a les situacions personals de les dones
- ✓ És un repte per les conductores del grup que han de saber incloure i atendre les necessitats de les dones que estan en diferents moments del seu procés de recuperació.
- ✓ Els temes a tractar podrien resultar repetitius per les dones més veteranes si no s'aprofiten com una segona mirada en la distància.

Les avantatges i inconvenients del **grup tancat** són justament la inversa de les que s'han enumerat en parlar del grup obert, per la qual cosa no passem a enumerar-les.

El grup semiobert busca aprofitar las avantatges de totes dues modalitats, sent sempre obert a l'inici i tancat els últims mesos, per tal d'abordar una etapa de tancament amb un grup cohesionat i centrat en el projecte de futur de les seves integrants.

Els/les professionals

Quants: com a criteri general dos/dues professionals.

Perfils:

- ✓ Treballador/a social o educador/a social
- ✓ Psicòleg/oga (imprescindible)

Requisits:

- ✓ Formació i experiència en dinàmica de grups (al menys un/a de les dues professionals)
- ✓ Formació en violència de gènere

Comentaris d'interès:

En alguna ocasió s'ha afegit una tercera figura: la de l'observador/a. L'experiència ha estat positiva però és important que:

- ✓ Les dones sàpiguen des de l'inici que hi haurà aquesta tercera figura i quina és la seva funció al grup.
- ✓ L'observador/a no ha de participar en la dinàmica grupal (ni amb el llenguatge verbal ni amb el corporal) i s'ha de limitar a observar i registrar les observacions realitzades seguint els protocols que s'hagin definit prèviament.

Aquesta figura té una avantatge col·lateral ja que és un bon mitjà per anar introduint i formant nous/noves professionals del servei en intervenció grupal en temes de violència de gènere.

B.- Tipus d'intervenció grupal en context residencial (Casa d'Acollida)

Definició del servei:

En primer lloc definim què és una Casa d'Acollida per tal de situar les característiques del context residencial en el qual es fan els grups als quals ens referim a continuació.

Què és: Es tracta d'un servei residencial temporal que té com a objectiu oferir un espai d'acollida i convivència per a les dones i les seves filles i fills que han patit situacions de violència i que no disposen d'una xarxa familiar i/o social de suport o que no la poden fer servir per qüestions de seguretat, proporcionant un entorn de seguretat físic i emocional i una atenció integral a les seves necessitats.

Des de la Casa d'Acollida es promou un treball d'elaboració de la problemàtica que ajudi a recuperar l'autonomia, l'autoestima, la valoració personal i una relació materno-filial satisfactòria.

La Casa d'Acollida (CAD) ofereix atenció permanent durant les 24 hores del dia dels 365 dies de l'any. Els professionals de que disposa la Casa d'Acollida de l'Ajuntament de Barcelona per poder proporcionar aquesta intervenció integral són educadors/es socials, psicòleg/a de dona, psicòleg/a d'infància i treballador/a familiar, a més de la direcció del centre. Amb les dones s'intervé tant a nivell individualitzat com grupal.

Criteris d'accés:

- ✓ Dones que han patit situacions de violència física, psíquica i/o sexual, així com els seus fills i filles menors d'edat, que han de deixar o han deixat el seu domicili per qüestions de seguretat i/o volen iniciar un procés de ruptura i recuperació de la problemàtica viscuda i que no precisin d'un recurs terapèutic incompatible amb la vida grupal.
- ✓ Que siguin majors d'edat.
- ✓ Que manifestin lliurement la voluntat d'ingressar a la casa d'acolliment i la disponibilitat a encetar un itinerari de recuperació, establert conjuntament entre ella i l'equip professional.
- ✓ No serà condició per a l'ingrés l'existència de denúncia prèvia dels episodis de maltractaments.

L'estada: Es tracta d'un acolliment temporal d'un màxim de 6 mesos prorrogables en funció de cada cas concret.

Alguns factors determinants en la convivència en una Casa d'Acollida:

En aquest context, tant important és cada persona acollida (dona o infant) com la convivència entre totes elles. Convivència que no sempre és fàcil per diverses raons, algunes de les quals enumerem a continuació:

- ✓ Cap de les dones ha escollit a la resta de persones amb les quals conviu.
- ✓ La procedència cultural, els costums, hàbits, criteris educatius, etc. són absolutament diversos i tots coincideixen en una mateix espai de convivència quotidiana on la interacció és necessària i inevitable.
- ✓ Les dones que van a una casa d'Acollida viuen situacions personals difícils i sovint estan en situacions personals de fragilitat i vulnerabilitat.
- ✓ Moltes d'elles, i dels seus fills i filles, han interioritzat la violència en la manera com afronten els conflictes fruit de la convivència, perquè aquest ha estat el seu context "normal" durant molt de temps.

Criteris de protocolització:

Les característiques del context residencial en situacions de violència de gènere determinen certes similituds i diferències respecte als criteris d'intervenció grupal definits anteriorment en relació al context ambulatori.

A continuació, desenvolupem els aspectes diferencials propis d'aquest context:

Procés de selecció: No n'hi ha. Al grup tenen accés totes les dones acollides a la Casa.

Cal tenir en compte que una intervenció grupal genera sempre cohesió entre les membres del grup i també complicitats i aliances. El fet que una o varies dones no participin significa que *queden al marge* del grup, fet que tindrà repercussions en la dinàmica de la Casa i suposa una dificultat afegida en la convivència general.

Justament el treball grupal té un efecte facilitador de la convivència a la Casa.

Caràcter de la participació: com a criteri general és obligatori en quant se'ls hi diu que el grup forma part de la intervenció d'ajut que se'ls proporciona des de la Casa.

Número de dones: Les que hagi acollides en el moment de fer el grup. A la Casa d'Acollida de l'Ajuntament de Barcelona el nombre màxim de participants és d'11 dones.

Número d'edicions per dona: Com a criteri general és d'una edició per dona però això dependrà del seu temps d'estada a la Casa. Si en fer una nova edició la dona que ja ha participat al grup encara hi és acollida, tornarà a participar juntament amb la resta de les dones.

Grup obert / semiobert / tancat: Obert a les dones que puguin ser acollides a la Casa mentre el grup funcioni.

Els límits del tancament de les sessions del grup: És freqüent que un cop finalitzada la sessió les dones continuïn la conversa en un espai informal, sobre tot si a la sessió s'han abordat temes relacionats amb la convivència.

Cal tenir en compte que el grup es fa dins la Casa i en acabar les dones continuen allà. D'aquí la importància que els/les professionals marquin els límits perquè aspectes que s'han d'abordar en espais formalitzats o en altres àmbits d'ajuda (com per exemple la psicoteràpia que proporcionen els/les psicòlegs/ogues de l'Equip d'Atenció a les Dones) no es dilueixin o es perdin en espais informals o en determinades demandes a l'educador/a de torn.

D'altra banda, aquesta característica marca també els límits del tipus de grup a fer a la Casa ja que cal evitar que esclatin situacions que no es puguin reconduir i/o contenir un cop acabada la sessió grupal.

Es tracta d'un grup de suport psicosocial, no pas psicoterapèutic: La intervenció grupal en una Casa d'Acollida no té per objectiu treballar les biografies personals. Es treballen la violència, la sexualitat, la convivència, etc. a partir de l'experiència de les dones, però sense que tinguin que entrar en la seva història de vida.

A més, les dones tenen dret a preservar la seva intimitat i no tenen perquè compartir la seva biografia amb altres dones amb les quals es conviu cada dia.

ASPECTES METODOLÒGICS A DESTACAR: UNA MIRADA FOCALITZADA I TRANSVERSAL A DIFERENTS TIPUS DE GRUP

Els aspectes metodològics que desenvolupem a continuació són sempre pertinents per la intervenció grupal realitzada des d'un context ambulatori, però no sempre quan es tracta d'un context residencial.

En funció de les característiques explicades al capítol anterior caldrà valorar quins aspectes són o no pertinents en un context residencial.

L'etapa de preparació i selecció de les dones integrants del grup

En un context ambulatori aquesta etapa és clau per assegurar l'èxit del grup i per a que aquest porti beneficis a cada una de les dones integrants.

En termes generals podem dir que en aquesta etapa cal garantir un doble objectiu:

- ✓ Assegurar que la dona reuneix tots els requisits necessaris per participar en un d'aquests grups.
- ✓ Assegurar que la dona no solament està ben informada sobre el que significa formar part del grup, sinó que també està prou motivada a participar-hi.

Sovint són altres professionals diferents dels/de les conductors/es del grup els/les que identifiquen les dones susceptibles de beneficiar-se de participar en un d'aquests grups.

En qualsevol cas, cal garantir que el/la professional que fa una proposta de participació en un d'aquests grups s'ha assegurat prèviament que la dona reuneix tots els requisits d'inclusió definits al capítol anterior. En ocasions, ens trobem amb propostes que responen més a la necessitat del propi professional de proporcionar a la dona aquesta oportunitat que no pas a l'interès de la pròpia dona. Aquestes propostes, sovint, no prosperen perquè la dona no està prou preparada per formar part d'aquest tipus de grups.

A vegades, aquesta etapa prèvia i individualitzada de preparació perquè la dona pugui beneficiar-se de l'experiència grupal pot ser lenta, però és imprescindible. Així, per exemple, la majoria de les integrants del grup de dones amb antecedents d'abús sexual a la seva infantesa van requerir d'una fase preparatòria i de motivació individual que va durar ben bé un any.

De la proposta de participació a l'entrevista de selecció.

La proposta:

Quan el/la professional que proposa a la dona és diferent dels/de les conductors/es del grup, cal que faci arribar per escrit **informació suficient** respecte la dona perquè els/les conductors/es del grup facin una primera valoració d'adequació als requisits d'inclusió al grup. Aquesta documentació consta de:

- ✓ *Full de proposta de derivació* (Annex 1)
- ✓ *Protocol d'exploració, valoració i orientació* en situacions de violència de gènere, amb la informació que s'hagi pogut recollir. (Annex 2)
- ✓ *Llistat d'indicadors de violència*. (Annex 3)

Què vol dir *informació suficient*?:

- ✓ Aquella informació mínima necessària que s'acorda entre el/la professional o equip que deriva i el/la professional o equip que rep la derivació.
- ✓ Pel que fa al *protocol d'exploració, valoració i orientació en situacions de violència de gènere* (Annex 2) ha d'estar al servei del/de la professional, no pas a l'inrevés. Per tant, serà aquest/a qui decidirà en cada moment quines preguntes fa, en quin ordre i com les formula.

L'entrevista de selecció:

Es fa entre la dona i els/les professionals conductors/es del grup un cop valorada afirmativament la documentació presentada.

És important que el/la professional creï un clima empàtic on la dona se senti acollida independentment de quin sigui el resultat de l'entrevista.

Té per objectius:

- ✓ Informar la dona sobre els objectius, composició, compromisos i funcionament del grup, tot explicant que cada una de les participants actua rebent i donant ajut, suport i comprensió en la seva relació amb les altres dones.
- ✓ Assegurar l'adequació de la dona al perfil necessari per formar part del grup.
- ✓ Conèixer les expectatives inicials de la dona respecte del grup.
- ✓ Recollir informació útil que assegurï una composició del grup que faci possible o faciliti la cohesió interna.
- ✓ Recollir elements de prioritització en cas que hi hagi més dones proposades amb el perfil adequat que places disponibles.
- ✓ Conèixer la disponibilitat en dies i franges horàries de la dona per participar al grup.
- ✓ Motivar la dona a participar quan el/la professional té elements suficients per valorar la seva idoneïtat per formar part del grup.

Veure l'annex 5 on figura una proposta de protocol per l'entrevista de selecció amb algunes preguntes orientatives.

La selecció

Depèn de la valoració dels/de les professionals conductors/es del grup i de la voluntat de la pròpia dona. Per formar part del grup cal que totes dues siguin afirmatives:

- ✓ **La valoració dels/de les professionals** té en consideració, entre d'altres, els següents factors:
 - Adequació de la dona als requisits d'inclusió al grup (perfil)
 - Composició global del grup en funció de la seva cohesió interna.
 - Places disponibles en relació a propostes rebudes.
 - Moment en que es troba la dona i en el qual es valora que participar en el grup pot ser un element especialment oportú i útil en el seu procés de recuperació.

- ✓ **La voluntat de la dona** està en funció de diferents factors com són:
- Les característiques i compromisos del propi grup.
 - Factors de disponibilitat en el dia i horari en que es fa el grup.
 - Que es senti o no preparada per compartir amb d'altres aspectes de la seva vida que li resulten difícils i dolorosos.
- Etc.

Protocol de registre del procés de selecció del conjunt de dones proposades

És convenient portar un registre de totes les dones que són susceptibles de formar part del grup en el qual consti el procés de selecció seguit i el seu resultat final. (Veure la nostra proposta de protocol a l'Annex 4).

A les dones que tenint el perfil quedin finalment descartades per d'altres motius (manca de places, etc.) se les oferirà la possibilitat de participar en una edició posterior del grup, o bé derivar-les a grups portats per d'altres equips.³

L'espai físic on es faran les sessions del grup

L'espai físic on es faci el grup no és un factor determinant per una bona dinàmica de grup, però sí és un factor condicionant important que caldrà tenir en compte en el mateix moment de disseny del projecte d'intervenció grupal.

L'espai pot estar integrat dins l'equipament on es presta el servei (CSS, EAD o Casa d'Acollida), o no. Pot tractar-se d'un centre cívic que hi hagi a prop, d'una escola que cedeixi les seves instal·lacions, etc.

L'espai on es farà el grup bàsicament està supeditat a:

- ✓ El número màxim de dones que poden formar part del grup.
- ✓ El tipus d'activitats que es portaran a terme:
 - Si, tal i com recomanem en aquest document, s'incorpora una part d'exercicis físics a la dinàmica grupal pròpiament dita caldrà tenir en compte si es necessitarà un espai perquè les dones puguin estirar-se a terra o, en el cas que els exercicis es facin de peus, caldrà tenir en compte l'espai necessari pel moviment de cada dona sense interferir a la resta.
 - Si es pensa fer escultures humanes, rol-playing, cartells amb imatges o text que calgui penjar, visionat de DVD, etc.

En qualsevol cas, sigui quin sigui l'espai disponible, caldrà fer-lo tant acollidor i còmode com es pugui, tenint en compte aspectes com la superfície mínima necessària, el tipus de cadires, la llum, aspectes ornamentals com ara pòsters, etc.

La interrelació cos/emoció: la cura del cos

Un fet constatat és l'impacte en el cos i la salut que tenen les situacions de violència.

³ D'altres Districtes /centres de serveis socials o de l'Equip d'Atenció a les Dones, sempre i quan estiguin en procés de selecció per una nova edició del grup o aquest estigui encara en una fase oberta en la qual siguin possibles noves incorporacions.

De fet, l'observació ens ha portat a una hipòtesi segons la qual la incidència de malalties greus com ara tumoracions i càncer és més alta entre les dones que pateixen violència que entre les que no viuen aquestes situacions especialment estressants. En el context d'aquest document no poden validar o refutar aquesta hipòtesi, però sí invitar a que es faci recerca aplicada que valori l'impacte que té la violència patida en la salut de les dones que atenem per aquest motiu en els nostres serveis.

En qualsevol cas, i més enllà de la hipòtesi apuntada, el cert és que aquest tipus de grups fan aflorar situacions i emocions que repercuteixen al cos. Per això, s'ha demostrat especialment útil la incorporació de tècniques d'estimulació i/o de relaxació física que alliberin al cos de les tensions viscudes en cada sessió.

Les tècniques emprades poden ser diverses. En el nostre cas bàsicament s'utilitza el qi gong (chi qung) i el ioga.

La direcció d'aquests exercicis requereix d'un mínim de preparació. En varis dels grups analitzats s'incorpora un/a professional amb experiència en la tècnica a emprar. En un altre dels grups són les mateixes professionals les que dirigeixen els exercicis previ assessorament d'un/a professional amb experiència en aquella tècnica.

En tots els grups, els/les professionals realitzen també els exercicis juntament amb les dones, treballant així les pròpies tensions generades en la conducció de la dinàmica grupal.

Mai es fan exercicis que puguin perjudicar la salut de qualsevol de les dones del grup.

El moment i la duració:

- ✓ La duració oscil·la entre un mínim de 30' i un màxim de 45'. En tot cas, cal garantir que la dinàmica grupal de la resta de la sessió dura com a mínim una hora.
- ✓ El moment depèn de l'objectiu:
 - A l'inici de la sessió: quan l'objectiu és que la dona es relaxi perquè arriba amb molta tensió i cal disminuir les actituds defensives. Per exemple, en el grup de dones abusades sexualment a la infància es va decidir fer-ho a l'inici perquè arribaven amb tanta ansietat que era necessari que es relaxessin abans d'abordar cap tema.
 - Al final de la sessió: quan es remouen les emocions al reviure situacions viscudes i es creen tensions físiques que contrauen la circulació sanguínia. El que cal aleshores és fer exercicis d'estimulació sanguínia que ajudin a eliminar les tensions acumulades al cos.

Efectes obtinguts:

- ✓ S'eviten els efectes físics negatius de les tensions emocionals que es donen en aquest tipus de grups.
- ✓ S'afavoreix que la dona s'apropriï o es reconciliï amb el seu cos.
- ✓ S'estimula la capacitat d'introspecció de la dona al connectar amb sí mateixa d'una manera integral (cos i emoció)
- ✓ Es prevenen les crisis d'ansietat en tant la dona aprèn tècniques de respiració que pot aplicar sempre que ho necessiti.

En definitiva, tenir cura del cos a les sessions grupals proporciona eines a les dones que poden utilitzar a casa o en la seva vida quotidiana sempre que els hi calgui.

La primera sessió de grup

Totes les sessions són importants però la primera ho és especialment. Per això cal preparar amb molta cura no solament el contingut, sinó també l'espai físic per tal de contribuir tant com es pugui a crear un clima acollidor on les dones se sentin còmodes i es faciliti la comunicació.

El contingut pot variar però hi ha varis elements que considerem necessaris:

- ✓ Presentació de tots/totes les membres del grup: dones i professionals.
- ✓ Els/les conductores recorden els objectius, les normes de funcionament del grup (especialment la confidencialitat) i les expectatives vers les dones, tot aclarint els dubtes que pugui haver.
- ✓ A les dones se'ls hi plantegen tres preguntes que en acabar el grup serviran també per l'avaluació de resultats:
 - Com estic ara?
 - Què vull canviar?
 - Què espero del grup?

Aquestes preguntes poden formular-se per primera vegada a la reunió perquè les dones les responguin sense preparació prèvia o bé, pel contrari, estar advertides prèviament per tal que les portin ja reflexionades.

En qualsevol cas, haurà una primera part d'exposició de cada dona i una segona part en la qual les conductores ajudaran a passar de la individualitat a una visió global de grup. Es tracta d'explicitar els objectius i expectatives personals d'estada al grup, amb l'inici de la construcció d'aquest com una unitat en sí mateix més enllà de la mera suma de les dones participants.

- ✓ Les dones decideixen quins temes volen tractar al grup a més dels que ja estan establerts pels/per les conductors/es.

Al llarg de les sessions sempre es poden incorporar nous temes o modificar d'altres ja acordats, però és bo que des de l'inici les dones plantegin de què volen parlar com un factor d'implicació que ajuda a crear sentiment de grup.

Hi ha moltes maneres de fer-ho. Hi ha qui utilitza la tècnica de grup nominal: cada dona porta ja pensats els temes que vol discutir i un cop recollides totes les propostes es passa a votació. Els temes més consensuats s'incorporaran als que ja estiguin programats pels/per les conductors/es.

La fase de tancament del grup

La fase de tancament del grup:

La duració del grup està estipulada des de l'inici i totes les dones ho saben, però conforme s'aproxima el final solen aparèixer demandes i fantasies de continuïtat. Cal ser conscients que la majoria d'aquestes dones en iniciar-se el grup vivien en un gran aïllament social i que el grup ha estat una font de relacions socials, comprensió i d'ajuda mútua tant dins com sovint fora de l'espai grupal formal.

Per això i per tal d'evitar una relació de dependència contrària als objectius d'autonomia i de recuperació de les dones, cal que els/les professionals conductors/es del grup planifiquin amb especial cura la darrera fase de funcionament del grup al temps que es treballa el *després del grup*.

Les estratègies poden ser diverses però sempre caldrà garantir:

- ✓ La fase de tancament ha de ser efectiva i no anar-la renegociant en funció de les demandes de continuïtat expressades per les dones.
- ✓ Treballar prèviament a la finalització del grup la connexió amb l'entorn de cada dona en funció del seu projecte de futur, de les seves necessitats i interessos com a dona i com a persona. Així, pot ser l'interessi vincular-se a d'altres tipus de grups que treballin aspectes no relacionats amb la violència, o fer activitats de lleure en funció de hobbies personals que puguin esdevenir també una altra font de relacions personals satisfactòries, vincular-se a associacions o entitats, etc.

A les dones que desitgin continuar vinculades a temes de gènere se les facilitarà la connexió al Punt d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD) del seu territori, grups i associacions de dones, etc.

- ✓ Oferir la possibilitat d'atenció individualitzada un cop finalitzat el grup si la demanen.

Algunes estratègies utilitzades amb bons resultats als grups analitzats han estat les següents:

- ✓ Espaiar la freqüència de les sessions en la darrera etapa del grup.
- ✓ Passar la conducció del grup a les dones en la darrera etapa amb unes determinades condicions. Aquesta estratègia consisteix en el següent:

En el període final, les últimes sessions (a excepció de les dues finals de tancament) s'alternen entre les dones i els/les professionals. Aquests/es estan solament a l'inici i al final de cada sessió: a l'inici per donar consignes i al final per valorar com ha anat. La resta de la sessió els/les professionals estan fora de l'espai grupal disponibles per si són requerits/des, quedant solament l'observador/a dins el grup.

En aquest període són les dones per parelles qui assumeixen rotativament la conducció del grup. Les parelles les decideixen els/les professionals per tal d'evitar relacions de domini, d'inhibició o similars. L'objectiu és preparar-les cap a l'autonomia practicant-la vivencialment dins el propi grup. Es tracta de disminuir la dependència tot fomentant l'autonomia a partir del seu propi potencial, i que comprovin que poden funcionar sense els/les professionals.

Se les va facilitar una sèrie de pautes i se les va oferir suport, però cada parella de dones va preparar sola la sessió que li tocava assumint cada una d'elles el rol de co-conductora.

Prèviament els/les professionals havien consensuat amb les dones el temes que es treballarien en aquesta última etapa del grup i que no estaven relacionats amb la violència, sinó amb temes de la vida quotidiana significatius per a elles: el futur, l'amistat, la projecció laboral, etc.

El cert és que les dones van comprovar la dificultat de conduir el grup i també que eren capaces de fer-ho, i de fer-ho bé. Aquestes dones van mostrar que estaven millor preparades per enfrontar el dol del tancament del grup que les participants d'edicions anteriors en les que no es va utilitzar aquesta estratègia.

- ✓ Incorporar dins el grup el tema del dol, de com cada una d'elles ha enfrontat en la seva vida situacions similars i de com és necessari posar fi a determinades etapes i situacions per poder construir un projecte de vida autònoma que sigui satisfactòria i ajudi a enfortir-se com a persona.

Les dues últimes sessions:

Les dues últimes sessions les condueixen sempre els/les professionals.

A la penúltima sessió és important que:

- ✓ Les dones puguin contrastar la seva situació actual amb la que tenien a l'inici del grup. Per això se les formularà les següents preguntes:
 - Com estic ara?
 - Què he pogut canviar en aquest temps?

I, un cop contestades, se les retornarà les seves respostes a les preguntes formulades en la primera sessió (com estic ara?; què vull canviar?), per tal de comprovar què ha passat entre un moment i l'altre i, sobre tot, per ressaltar tot allò que ha hagut estat una millora que li faciliti fer realitat el seu projecte vital.

- ✓ Les dones puguin acomiadar-se entre elles i dels/de les professionals.

Es pot ser tant creatiu/va com es vulgui a l'hora de decidir com fer l'acomiadament. Una de les possibilitats és que cada dona faci una devolució personalitzada a la resta de membres del grup en la qual, entre d'altres aspectes, assenyali els aspectes positius que veu en cada una d'elles.

És important que cada dona s'emporti un regal que li recordi aquells aspectes positius de sí mateixa que les altres li han assenyalat i valorat. Els actes simbòlics d'acomiadament són útils i també necessaris, perquè tenen la doble funció d'ajudar a tancar una etapa i a visualitzar allò que cada dona s'emporta de l'experiència grupal viscuda.

La última sessió està centrada en l'avaluació del grup i en la devolució dels/de les professionals:

En primer lloc cada dona fa una devolució del que ha representat el grup per ella. A l'annex 8 trobareu una proposta de *Qüestionari de satisfacció i valoració de grup*.

Després se'ls hi retorna la seva resposta a la pregunta *què espero del grup?* que se'ls hi va formular a la primera sessió.

Per últim, els/les professionals fan la seva devolució dirigida tant a cada dona com al grup com una unitat, tot posant l'accent en aquells aspectes que més les ajudaran a construir un projecte vital satisfactori i lliure de violència.

El després del grup: la vinculació amb l'entorn

Tal i com hem assenyalat a l'apartat anterior, al llarg de la intervenció grupal cal que els/les professionals treballin la connexió amb l'entorn com un aspecte capdal que facilitarà l'autonomia de la dona un cop el grup s'hagi acabat.

És habitual que al llarg del grup es creïn entre les dones relacions d'amistat i d'ajuda mútua que es mantinguin fora de l'horari grupal i un cop aquest hagi finalitzat. En ocasions, totes o part de les dones decideixen continuar-se trobant sense professionals durant un temps per parlar de les seves coses.

El més freqüent, però, és que quan més es vinculi la dona al seu entorn més proper i en la mesura que vagi eixamplant el seu cercle de relacions satisfactòries, més es vagi afeblint la vinculació amb la resta de dones amb les quals va compartir l'experiència grupal, llevat que s'hagi creat una veritable amistat entre algunes d'elles que es mantingui al llarg del temps.

En qualsevol cas, es tracta d'un procés natural que el/la professional no ha de forçar.

Altres aspectes metodològics a assenyalar

- ✓ **Intervenció individualitzada versos intervenció grupal:** L'òptim és poder oferir a la dona la simultaneïtat dels dos tipus d'intervenció independentment que es tracti de professionals diferents o no. En tot cas, mentre dura la intervenció grupal es poden espaiar les entrevistes individualitzades.
- ✓ És important que els continguts dels temes que es tractin al grup estiguin abordats des d'una **perspectiva de gènere**, perquè l'objecte d'aquests grups és abordar els efectes de la violència masclista.
- ✓ Al llarg d'aquest document no hem parlat de les **tècniques** utilitzades a cada una de les sessions per entendre que hi ha molts materials, tant de dinàmica grupal com específics sobre violència de gènere, que aborden i desenvolupen aquest aspecte metodològic.

Són tècniques habituals emprades en aquest tipus de grup: rol playing, visionat de pel·lícules, tècniques de resolució de conflictes, exposició de temes monogràfics, pluja d'idees, pannells, lectures, contes, escultures, exercicis individuals a compartir i exposar, tècniques motrius, etc.

- ✓ És habitual que alguna/es de les dones del grup expliqui quelcom que li ha passat des de la sessió anterior i que vol compartir amb les altres dones i professionals perquè li preocupa o li angosta. S'aconsella que quan això passi s'abordi en els últims 15' o 20' però mai a l'inici de la sessió, doncs es corre el risc que aquestes situacions puntuals, tot i ser urgents per a la dona que les viu, acabin interferint l'abordatge dels temes de fons que aborden els mecanismes que fan possible la violència de gènere.

Cal que les dones sàpiguen que poden disposar d'aquest temps per qüestions personals urgents i que si els interessa utilitzar-lo ho han de dir a l'inici de la sessió, però que no se'n parlarà fins al final.

L'AVALUACIÓ DEL PROCÉS DE RECUPERACIÓ DE LA DONA I DE LA DINÀMICA GRUPAL: UNA PROPOSTA METODOLÒGICA

Què avaluem?

1. El procés i dinàmica grupal: desenvolupament de la grupalitat o maduresa grupal
2. El procés de recuperació de cada una de les dones que participen al grup

Veiem en què consisteix cada un d'ells.

El procés i dinàmica grupal: desenvolupament de la grupalitat o maduresa grupal⁴

Al treball en grup es crea un escenari privilegiat de recuperació psicològica i social. No obstant, les propietats específiques del treball psicosocial grupal només apareixen si la reunió de persones que conflueixen allí esdevé un grup.

L'eficàcia del treball grupal depèn bàsicament de les qualitats de la dinàmica grupal que s'ha creat en el transcurs de la vida del grup, a més dels continguts que s'hi donen.

Una reunió de persones, pot quedar-se en un nivell d'agregat i es relacionaran de persona a persona. En un nivell baix de grupalitat es relacionaran en diades o tríades, però només serà un grup si va adquirint les qualitats de la interacció pròpiament grupal o també anomenada grupalitat.

La grupalitat, des de la teoria del col·lectiu, es defineix com el grau de coincidència en els objectius, accions i valors subjectius dels membres d'un grup (Roca Cortés, 2004), i s'observa en l'aparició dels processos i fenòmens grupals que no apareixen en relacions a dos o en masses.

Es parlarà de l'increment dels nivells de maduresa grupal a mesura que les relacions internes canviïn qualitativament i passin de nivells mitjos a alts.

En els nivells mitjos de grupalitat les relacions interpersonals es realitzen al voltant dels objectius i la tasca que els ha reunit però sempre, dins les sessions formals del grup, amb escassa relació informal i poca identificació amb el grup.

En els nivells alts, en canvi, les relacions informals s'incrementen per translació de l'estructura de relacions formals dins les sessions. Els objectius col·lectius estan sempre presents, s'observa una cohesió basada en l'atracció cap al grup i cap els valors de la seva tasca; i tot individu pot representar al grup perquè hi ha una plena identificació.

Avaluar la presència de la grupalitat serveix per saber fins quin punt s'ha aconseguit una dinàmica pròpiament grupal que afavorirà la consecució dels objectius. No tots els grups instrumentals (creats i conduïts per un/a professional) necessiten arribar al

⁴ Roca Cortés N (2004) *Método de intervención y evaluación de la dinámica de grupos*, a Pérez Calvo R.M. i Sáez Cárdenas S. (ed) *El grupo en la promoción y la educación para la salud*. Lleida: Editorial Milenio.

Roca Cortés, N., Paíno, M., Albarracín, M, Córdoba, L. i Espín J. (2007). *Treball grupal i violència sexista*. Observatori Social de l'Ajuntament de Barcelona. Col·lecció Conèixer Barcelona.

màxim nivell de maduresa grupal. Però els nivells mitjos són els mínims aconsellables per aconseguir eficàcia en la intervenció grupal.

Alguns dels fenòmens grupals que apareixen progressivament en una dinàmica grupal de suport psicosocial són els següents (Roca Cortés, N, 2004):

- ✓ Increment de la participació de tots els/les seus/seves membres.
- ✓ Desaparició gradual de les actituds defensives.
- ✓ Increment del compartir informació i/o recursos, i de la confiança.
- ✓ Desaparició progressiva de temes externs al motiu que porta a la reunió grupal.
- ✓ Increment del saber escoltar i, més endavant, de cert grau d'intimitat.
- ✓ Després de les primeres sessions són els/les membres del grup els/les que recorden les regles de funcionament; a vegades se'n creen de noves i, més endavant, es compliran sense necessitat de recordar-les.
- ✓ Augment de la relació entre els/les membres dins l'espai grupal i, més endavant, també fora de les sessions, arribant en alguns grups de llarga o intensa durada a la construcció d'amistats o veïnatge, generalment per diades.
- ✓ Recerca i expressió del que és comú al conjunt de membres i, més endavant, s'acaben integrant elements aportats per membres del grup vistos com a més aliens o diferents, tot acceptant la diversitat dins la comunitat.
- ✓ Preocupació dels membres del grup pels altres membres primer individualment i, cap al final, preocupació i cura pel grup com a tal.
- ✓ Intercanvi fluid de relats i identificacions mútues.
- ✓ Exposició de temes o relats cada vegada més personals i, més endavant, més significatius, íntims o delicats.
- ✓ Van apareixent valoracions (no relats) cognitivo-emocionals pròpies i, només en casos de grups de suport amb bastant temps d'activitat i cohesionats apareixen les mateixes expressions però respecte a altres membres del grup (heterovaloracions).
- ✓ El sentiment de cohesió grupal i l'aparició del nosaltres sense una pressió grupal cap a la conformitat que sigui controladora o excloent.
- ✓ Oferiment de regals simbòlics al grup per part d'algun/s dels seus membres, o realització fluida d'activitats comunes fora de les sessions formals.
- ✓ Satisfacció per la pertinença al grup i desig de trobar-se més.

Aquests elements estan desenvolupats en el model d'avaluació dels grups de suport psicosocial, la corresponent plantilla de categorització (POGSS) i les sessions que l'il·lustren (Roca Cortés N, Paíno M. i altres, 2007).

El procés de recuperació de la dona

Definirem la recuperació d'una dona com *l'estat final en el que no rep cap mena de violència en aquestes relacions, gaudeix d'un bon estat de salut mental i física propis de la seva edat i ha reconstruït la seva vida personal i social amb plena independència, llibertat i qualitat.* (Neus Roca Cortés i altres. 2007).

La recuperació de la dona així definit és l'objectiu màxim al qual volem contribuir amb la intervenció grupal.

Fins arribar a aquest *estat final* la dona passa per un procés sovint lent i difícil, amb avanços i retrocessos, en el qual va guanyant progressivament una major capacitat de control de la seva vida en un context sense violència.

Com i quan avaluem?

Aquest apartat es centra en com fer l'avaluació, quins protocols utilitzar i en quin moment fer-ho.

Objecte d'avaluació	Protocols	Moment d'implementació	Qui l'implementa
Procés i dinàmica grupal	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Full de planificació de cada sessió grupal (Annex 6) ✓ Full de registre de cada sessió (Annex 7) ✓ Qüestionari de satisfacció i valoració de grup per part de la dona (Annex 8) 	<ul style="list-style-type: none"> Abans de cada sessió En finalitzar cada sessió La última sessió de grup 	<ul style="list-style-type: none"> Professionals grup Professionals grup Cada dona
Procés de recuperació de la dona	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Protocol d'exploració de la dona (Annex 2) ✓ Llistat d'indicadors de violència (Annex 3) ✓ Inventari avaluatiu del procés de recuperació de la dona (Annex 9) 	<ul style="list-style-type: none"> Comparativa informe moment derivació amb moment final grup (A - A') Comparativa informe moment derivació amb moment final grup (A - A') Comparativa informe moment inicial amb moment final grup * (A - A') 	<ul style="list-style-type: none"> A: Professional derivant A': Professionals grup A: Professional derivant A': Professionals grup A i A': Professionals grup

* L'inventari avaluatiu del procés de recuperació de la dona pot implementar-se sempre que es vulgui a criteri del/de la professional. Com a mínim s'haurà d'aplicar en el moment de l'inici i del final del grup. L'òptim seria aplicar-ho també un any després de finalitzat el grup per tenir elements útils de valoració de la perdurabilitat dels efectes obtinguts.

A banda dels protocols esmentats, hi ha altres informacions proporcionades directament per les dones que recullen la seva autopercepció i valoració respecte el procés i dinàmica grupal i respecte al seu procés personal de recuperació:

Primera sessió de grup	Penúltima sessió de grup	Última sessió de grup
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Com estic ara? ✓ Què vull canviar ✓ Què espero del grup 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Com estic ara? ✓ Què he pogut canviar en aquest temps? 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Qüestionari de satisfacció i valoració de grup (Annex 8)

Requisits per a l'avaluació

Els aspectes que volem destacar són:

1. El sistema d'avaluació específic que s'utilitzarà en cada projecte grupal ha d'estar definit en la fase de disseny.

Per sistema d'avaluació entenem: assenyalar quins aspectes volem avaluar, quins indicadors s'utilitzaran, amb quins instruments de registre de dades, qui avaluarà i quan, i quina part de l'avaluació s'acordarà amb la dona.

2. Cal valorar també la dinàmica grupal i els procediments d'intervenció emprats. El contrast entre ambdós aspectes orientarà la necessitat i direcció dels canvis a fer per tal de millorar la intervenció grupal pròpiament dita, i a ser més eficaces en la resposta a les necessitats identificades i en l'assoliment dels objectius establerts.

3. L'avaluació ha de poder identificar quins canvis s'han produït en finalitzar la intervenció grupal realitzada respecte de la situació de cada dona a l'inici del grup, i si aquests canvis suposen o no una millora en la línia dels objectius de recuperació definits.

Per poder valorar els canvis cal definir a l'inici de la intervenció de tractament quins aspectes o variables observarem i compararem al llarg del temps.

4. Sempre que es pugui cal valorar la perdurabilitat dels efectes un cop transcorregut cert període de temps després de la finalització de la intervenció amb la dona.

Les variables o indicadors a observar seran sempre els mateixos que es van definir en iniciar la intervenció grupal; l'únic que varia és el moment de la implementació.

5. Cal establir una coordinació amb els/les professionals referents de la intervenció individualitzada portada a terme amb cada dona. Les dones que participen al grup solen tenir altres professionals referents que han proposat la derivació al grup. Cal garantir la coherència de les diferents intervencions i l'intercanvi d'informació significativa útil per les respectives actuacions.

En finalitzar el grup fora bo tenir una valoració conjunta entre el/s professionals derivants i els/les conductores del grup sobre l'evolució i el moment en que es troba la dona, i els aspectes a reforçar per afavorir la seva recuperació.

6. És important que en finalitzar el grup s'elabori un informe d'avaluació tot identificant les propostes de millora per futures edicions.

ANNEX 1

FULL DE PROPOSTA DE DERIVACIÓ PER INCORPORACIÓ AL GRUP

Aquest Full s'utilitza quan el/la professional que fa la proposta és diferent de qui condueix el grup.

El/la professional derivador pot ser del mateix servei o no. En qualsevol cas, ha de fer una primera valoració en funció del perfil definit que ha de tenir la dona per poder formar part del grup, el que comporta que ha fet una primera exploració de la situació i que disposa d'un mínim d'informació.

Com s'indica al mateix protocol, aquell Full s'envia al/a la conductor/a del grup acompanyat de:

- ✓ Protocol d'exploració, valoració i orientació en situacions de violència de gènere actualitzat
- ✓ Llistat d'indicadors de violència

**GRUP DE DONES QUE PATEIXEN VIOLÈNCIA
PROPOSTA DE DERIVACIÓ**

Data: / /

QUIN PROFESSIONAL / SERVEI DERIVA

Nom servei:
Adreça:
Telèfon/s: Fax:
Professional/s (Especificar: nom i cognoms, professió/funció, telèfon directe o extensió, correu electrònic):
.....

DONA

Nom i cognoms:
Document d'identificació (si en té):

Totes les dades respecte la usuària i la unitat de convivència familiar pertinents en aquesta derivació figuren en document adjunt *Protocol d'exploració* i estan actualitzades.

MOTIU DE LA DERIVACIÓ

La dona ho ha demanat

És el/la professional qui ho proposa

Per què?

OBSERVACIONS

Signatura del/de la professional derivant

Segell del servei

S'Annexa:

- ✓ Protocol ordinari d'exploració actualitzat
- ✓ Llistat d'indicadors de risc actualitzat

ANNEX 2

PROTOCOL D'EXPLORACIÓ, DE VALORACIÓ I D'ORIENTACIÓ DE LA INTERVENCIÓ ACTUALITZAT

Aquest protocol recull la informació disponible i actualitzada directament relacionada amb la situació de violència. És el mateix que s'utilitza en la fase d'exploració de la situació però amb les dades actualitzades en el moment de fer la proposta de derivació.

El protocol que figura continuació ha d'estar al servei del professional, no pas a l'inrevés. Per tant, serà aquest/a qui decidirà en cada moment quines preguntes fa, en quin ordre i com les formula.

Quan es faci una proposta de derivació d'una dona als/les professionals conductors/es del grup caldrà que s'envii prèviament aquest protocol amb la informació suficient degudament actualitzada juntament amb:

- ✓ Informe de derivació
- ✓ Llistat d'indicadors de risc

Què vol dir *informació suficient*?: És aquella informació mínima necessària que s'acorda entre el/la professional o equip que deriva i el/la professional o equip que rep la derivació.

EXPEDIENT DE LA DONA

ÍNDEX:

✓ Dades generals	Pàg. 1
✓ Genograma i situació actual	Pàg. 5
✓ Antecedents	Pàg. 8
✓ Història de vida	Pàg. 10
✓ Dades respecte la persona maltractadora o presumptament maltractadora	Pàg. 11
✓ Estimació d'existència de perill per la dona.....	Pàg. 13
✓ Atenció d'urgència	Pàg. 14
✓ Valoració diagnòstica un cop enlestida l'exploració	Pàg. 14
✓ Orientació i intervenció professional	Pàg. 14
✓ Dades fills/filles	Pàg. 15

DADES EXPEDIENT

Núm. expedient: _____ **Data d'actualització de la informació:** ... / ... / 20..

Data obertura per primera vegada: ... / ... / 20.. **Data tancament:** ... / ... / 20..

Professionals intervinents:

Professió	Nom i cognoms	Si és el/la Professional referent	
		Des de data	Fins a data

Data reobertura: ... / ... / 20..

Data tancament: ... / ... / 20..

Professió	Nom i cognoms	Si és el/la Professional referent	
		Des de data	Fins a data

NOTA PEL/PER LA PROFESSIONAL: Cada cop que es reobri l'expedient caldrà afegir un nou quadre a continuació dels anteriors per tal de visualitzar fàcilment l'evolució del cas en el temps.

DADES PERSONALS DONA

Nom i cognoms:

Data naixement: ... / ... / Edat: ... anys

Nacionalitat: DNI / NIE / Passaport:

Domicili habitual	En cas d'abandó de la llar
Adreça: Població: Districte Municipal: Districte Postal: Telèfon/s: e-mail:	Data d'abandó de la llar: ... / ... / Adreça: Població: Districte Municipal: Districte Postal: Telèfon/s: e-mail: Temps de residència a Barcelona:

L'ACCÉS AL SERVEI

Accés directe dona	Derivació d'altres serveis
<p>Com ha conegut el servei?:</p> <p>Mitjans comunicació ☐</p> <p>Per tercers (familiars, amics, etc.) ☐</p> <p>Per difusió específica (díptics, etc.) ☐</p> <p>Altres..... ☐</p> <p>Especificar:</p>	<p>Nom servei:</p> <p>Institució o entitat de la que depèn:</p> <p>Adreça:</p> <p>Població:</p> <p>Telèfon/s</p> <p>Professional de referència (nom i professió):</p> <p>Telèfon directe:</p> <p>e-mail:</p> <p>Horari de contacte:</p>
<p>Demanda expressada per la dona:</p> <p>1. Què demana?</p> <p>Tipificació:</p> <p>Atenció social ☐</p> <p>Atenció psicològica ... ☐</p> <p>Assessoria jurídica ... ☐</p> <p>Atenció als seus fills/filles ... ☐</p> <p>Atenció grupal ... ☐</p> <p>Inserció laboral ... ☐</p> <p>Allotjament ☐</p> <p>Habitatge ☐</p> <p>Ajut econòmic ☐</p> <p>Teleassistència .. ☐</p> <p>Altres ☐ Especificar:</p>	<p>Tipus derivació: d'urgència ☐ ordinària ☐</p> <p>Motiu de la derivació:</p> <p>Quina és la demanda d'intervenció que fa al servei receptor de la derivació?</p> <p>Envia informe derivació?: SI ☐ NO ☐</p>

La dona ve acompanyada al servei?: NO... Sí... Qui l'acompanya?:

La dona està sent atesa per un altre o altres servei/s?: NO... Sí... Quin/s servei/s?:

<p>Nom servei:</p> <p>Institució o entitat de la que depèn:</p> <p>Adreça:</p> <p>Població:</p> <p>Telèfon/s</p> <p>Professional de referència (nom i professió):</p> <p>Telèfon directe:</p> <p>e-mail:</p> <p>Horari de contacte:</p>	<p>Nom servei:</p> <p>Institució o entitat de la que depèn:</p> <p>Adreça:</p> <p>Població:</p> <p>Telèfon/s</p> <p>Professional de referència (nom i professió):</p> <p>Telèfon directe:</p> <p>e-mail:</p> <p>Horari de contacte:</p>
--	--

PERFIL DE LA DONA

Estat civil i situació de relació amb la parella:

☐ Soltera	☐ Vídua	☐ Tramitació de divorci
☐ Casada	☐ Separada	☐ Separada de fet
☐ Unió de fet regularitzada	☐ Divorciada	☐ Es desconeix
☐ Unió de fet sense regularitzar	☐ Tramitació de separació	☐ Relació sense convivència
☐ Altres. Especificar:		

Data casament/unió parella actual: ... / ... / ...

Ha estat casada o ha conviscut amb altres parelles?. NO ... SÍ... . Especificar.

Nivell d'Estudis:

☐ Analfabetisme	☐ ESO inacabada	☐ Cicle Formatiu Grau Mitjà *
☐ Estudis primaris inacabats	☐ Certificat Estudis Secundaris	☐ Cicle Formatiu Grau Sup. *
☐ Certificat Estudis primaris	☐ Batxillerat	☐ Diplomatura *
☐		☐ Llicenciatura *

* Especificar el tipus d'estudis cursats:

Si es tracta d'una dona estrangera, especificar si els té convalidats: SÍ NO

Dones estrangeres:

País d'origen:

Situació legal a l'Estat Espanyol:

☐ Situació legal irregular	☐ Permís treball en procés	☐ Ciutadania sol·licitada
☐ En procés de regularització	☐ Permís residència i treball	☐ Té la ciutadania espanyola
☐ Permís de residència	☐ Refugiada	☐ Es desconeix
☐ Altres. Especificar:		

Idiomes:

Coneixement del castellà			Coneixement del català		
Oral	Entén correctament	☐	Oral	Entén correctament	☐
	Dificultats per entendre	☐		Dificultats per entendre	☐
	Desconeixement de l'idioma ..	☐		Desconeixement de l'idioma ..	☐
Parlat:	Parla correctament	☐	Parlat:	Parla correctament	☐
	Dificultats per parlar-ne	☐		Dificultats per parlar-ne	☐
	No en parla	☐		No en parla	☐
Escrit:	Escriu correctament	☐	Escrit	Escriu correctament	☐
	Dificultats per escriure'l	☐		Dificultats per escriure'l	☐
	No l'escriu	☐		No l'escriu	☐

Quin idioma o dialecte parla?:

Altres idiomes. Especificar quins i nivell de coneixement:

Idioma	Coneixement oral	Coneixement parlat	Coneixement escrit

Cal utilitzar servei de traducció?

SÍ

NO

Cal utilitzar servei de mediació intercultural?

SI

NO

Dona amb discapacitat:

Tipologia discapacitat	Psíquica	Física	Sensorial	
	Especificar diagnòstic:			
Grau d'afectació				
Valoració dependència				
Observacions d'interès				

Estat de salut:

Física (malalties diagnosticades)		Psicològica	
Especificar malalties actuals:			
Antecedents significatius:			
Observacions:			
Trastorn mental diagnosticat: SÍ	NO	Drogaaddiccions: SÍ	NO
Especificar diagnòstic actual:		Especificar quina/es:	
Segueix tractament?: En algun moment de la seva vida ha estat tractada per un trastorn mental?:		Segueix tractament?: En algun moment de la seva vida ha estat tractada per alguna drogaaddicció?:	
Observacions:		Observacions:	

Situació laboral i ingressos:

Professió:

	Situació laboral		Jornada setmanal	Ingressos
	SI	NO		
Treball per compte d'un altre				
- Amb contracte				
- Indefinit				
- Temporal				
- Altres. Especificar:				
.....				
- De què treballa?:				
.....				
Treball autònom				
- Cotitza a la Seguretat Social ...				
- Negoci familiar				
- De què treballa?:				
.....				
Treball no retribuït:				
- Estudiant				
- Tasques de la llar				
Aturada				
- Amb subsidi.				
- Sense subsidi				
- inscrita OTG				
Jubilada				
Incapacitat Permanent Absoluta ...				

Altres fonts d'ingressos	Ingressos
Pensió de viduïtat	
Pensió per incapacitat total	
Pensió no contributiva	
Renda Mínima d'Inserció	
RAI	
Pensió d'aliments	
Pensió compensatòria	
Ingressos propietats (lloguers, ...)	
Ajudes de tercers (familiars /amics,...)	
Altres.	
Especificar:	

TOTAL INGRESSOS (Especificar si són mensuals o anuals)	
--	--

Altres dades significatives

	SI	NO	
Pis en propietat			Solament a nom de la dona ☐ Propietat compartida ☐ Quantia.: Especificar concepte, quantia i període pendent (si són despeses temporals):
Estalvis			
Despeses importants			

GENOGRAMA

SITUACIÓ ACTUAL

Descripció oberta dels elements més significatius (què passa?; tipus de maltractaments; etc.)

Qui maltracta segons la dona?:

La Parella	L'exparella	Familiar. Especificar:	Altres. Especificar:
------------	-------------	---------------------------	-------------------------

Situació actual de relació amb la persona agressora/presumpta agressora:

Viuen junts	Iniciat procés separació / divorci, però encara viuen junts	No viuen junts però es veuen sovint	No viuen junts ni es veuen
-------------	---	-------------------------------------	----------------------------

Tipus de maltractament expressats per la dona:

Físic	Psicològic	Sexual	Econòmic	Social
-------	------------	--------	----------	--------

Altres maltractaments (amb paraules de la dona):

Altres problemàtiques expressades per la dona:

Problemes de relació materno-filial	Problemes de parella	Altres. Especificar:
-------------------------------------	----------------------	----------------------

Què ha fet que la dona demani ajut ara?:

Situació judicial:

Ha posat denúncia? SÍ NO	Està pendent de judici? SÍ NO	Està pendent de sentència? SÍ NO
Té ordre protecció? SÍ NO	Te ordre allunyament ? SÍ NO	Té altres mesures? SÍ NO
Especificar quines:		

Té altres procediments judicials oberts?	SI	NO
Quins (per violència, separació, etc.)?		
En quin jutjat ?:		

En cas d'abandó del domicili, la dona ha notificat la sortida dels menors al pare/es? NO
SÍ Com ho ha fet?

Disposa de teleassistència?: SÍ NO

Llistat de situacions útils per identificar què passa. Aquest llistat és útil quan la dona té dificultats per identificar o explicar què li passa. No cal fer-les a totes les dones. El/la professional ha de discriminar quan és pertinent formular les preguntes i situacions que figuren a continuació i quan no.

A continuació et presentem un llistat de situacions que pots haver viscut al llarg de la teva relació amb la persona que et maltracta. Valora amb quina freqüència les has experimentat al llarg de la teva relació de maltractaments: sempre, quasi sempre, amb freqüència, esporàdicament o mai.

	Sempre	Quasi sempre	Amb freqüència	Esporàdicament	Mai
Critica i troba defectes al que fas o dius					
T'aterroritza amb amenaces cap a tu o els teus fills/filles o altres persones estimades					
T'avergonyeix davant altres persones i/o de la teva família					
Et culpa del que passa, inclòs de coses absurdes					
Et demostra que no confia en tu, en el que dius o en el que fas					

	Sempre	Quasi sempre	Amb freqüència	Esporàdicament	Mai
No té en compte els teus gustos, opinions ni sentiments					
Exigeix que endevinis els seus pensaments, desitjos o necessitats					
T'ignora, no et contesta, no et parla, fa com si no existissis					
Et té ocupada contínuament, no et deixa temps per a tu					
Et mostra indicis que va amb altres dones					
T'acusa d'infidelitat					
T'obliga a aparentar un clima de felicitat					
T'humilia en públic, criticant-te, rebaixant-te, desqualificant-te o actuant com si no estiguessis					
Es nega a discutir els problemes; no parla amb tu					
No et permet que treballis o estudiïs					
Et prohibeix el contacte amb veïns, amics o familiars					
Es fa la víctima en públic, declarant que tu el/la maltractes					
Et denuncia i busca aliats en contra teva					
Trenca o llança la teva roba, objectes personals, etc.					
Desconnecta el telèfon quan surt per tal que no puguis parlar					
Embruta i desendreça el que acabes de netejar o endreçar					
Revisa els calaixos o les teves pertinences					
Obre les teves cartes i escolta els teus missatges telefònics					
No cobreix les necessitats de la família i gasta grans quantitats de diners en coses innecessàries					
Ven pertinences personals teves sense el teu permís					
T'obliga a lliurar-li els diners que tu guanyes i controla la gestió dels diners					
Protesta contínuament per l'ús dels diners i menteix sobre les possibilitats econòmiques					
Apareix de sobte en llocs on tu vas normalment (amics, família, feina) per molestar-te					

Indica amb quina freqüència s'han produït les següents agressions físiques:					
Cops de puny i patades					
Intent d'estrangulament o asfixia					
Estirar o arrossegar pels cabells					
Cremades amb combustible o amb objectes calents					

	Sempre	Quasi sempre	Amb freqüència	Esporàdicament	Mai
T'obliga a prendre medicaments, psicofàrmacs, alcohol, drogues, ...					
Tallar, ferir o punxar amb ganivets o d'altres objectes					
Llançar objectes contra el teu cos o pegar-te amb ells					
Apropar-se a tu de forma intimidatòria					
Colpejar-te en el ventre durant l'embaràs					
Despertar-te a cada moment					
Immobilitzar-te contra la paret, els mobles o el terra					

	Sempre	Quasi sempre	Amb freqüència	Esporàdicament	Mai
<i>En la vostra relació íntima de parella:</i>					
T'exigeix tenir relacions sexuals sense importar-li els teus desitjos					
Et toca sense miraments					
No respecta ni satisfà els teus gustos sexuals					
No respecta les teves negatives respecte del sexe					
T'obliga a veure pornografia i a copiar aquests models					
Et parla de manera insultant durant el coit					
Et compara amb altres dones					
T'acusa de frígida o nimfòmana segons les circumstàncies					
No es mostra carinyós, ni et parla, ni et petoneja durant el l'acte sexual					
T'obliga a mantenir relacions sexuals sabent que pateix malalties o infeccions que pot encomanar-te					
T'obliga a mantenir relacions sexuals davant els teus fills/es o d'altres persones					
T'obliga a mantenir relacions sexuals quan estàs cansada, malalta, immediatament després del part o d'un avortament, després d'una agressió,					
T'obliga amb armes a mantenir relacions					
Et viola					

ANTECEDENTS

Descripció oberta dels elements més significatius (pel que fa a la relació actual de maltractaments, a situacions anteriors viscudes amb altres persones i en la seva infància)

--

Quant de temps fa que es va casar o iniciar la convivència amb la persona maltractadora/presumpta maltractadora?:

Quina edat tenia la dona aleshores?:anys.

I la persona maltractadora/presumpta maltractadora?: anys

Quan temps fa que van començar els maltractaments que viu actualment?:

Han estat continus des que es van iniciar o són cíclics?:

Quin ha estat el factor o factors desencadenant/s del maltractament segons la dona?

Nuviatge			Casament / Inici convivència		
Embaràs			Naixement fill/a		
	Dona	PM*		Dona	PM*
Canvi actitud			Trastorn mental		
Alcoholisme			Problemes relacions sexuals		
Altres drogaaddiccions: Especificar:			Addició joc		
Gelosia			Activitats delictives		
Infidelitat			Agressions als fills/filles. De quin tipus?		
Problemes laborals					

PM: Persona Maltractadora o presumpta maltractadora

Antecedents en l'àmbit judicial:

Ha interposat denúncia anteriorment?	Sí		NO	
Quantes vegades?:				
La denúncia la van interposar tercers, no pas la dona		☐		
Quina va ser la sentència judicial?:				

Fiscalia té coneixement de la situació? NO

SÍ A través de qui?:

En relacions anteriors ha viscut també maltractaments?: Sí NO

Descriure:				

En la seva infantesa va viure maltractaments?: Sí NO

Per part de qui?:				
Quin tipus de maltractaments?:				
Es van adoptar mesures per protegir-la?. NO ☐ SÍ ☐ .Quines?:				
<ul style="list-style-type: none"> - Els pares es van separar - Va anar a viure amb altres familiars - Va anar amb una família acollidora - Va ser internada en un centre de menors - Altres. Especificar: 				

HISTÒRIA DE VIDA

DADES RESPECTE LA PERSONA MALTRACTADORA O PRESUMPTA MALTRACTADORA

La dona no vol donar informació sobre la persona maltractadora/ presumpta maltractadora

Motius:

Dades d'identificació:

Nom i cognoms:
 Data naixement: ... / ... / ... Edat: ... anys
 Nacionalitat: DNI / NIE o passaport:
 Domicili actual: Adreça:
 Població:
 Districte Municipal:
 Districte Postal:
 Telèfon/s:
 Temps de residència a la ciutat:

Actualment hi ha convivència amb la dona? NO SÍ

Des de quan?:
 Per quin motiu?:
 - Per separació/divorci
 - Ingrés presó
 - Altres. Especificar:

Situació laboral i ingressos:

Professió:

	Situació laboral		Jornada setmanal	Ingressos
	SI	NO		
Treball per compte d'un altre				
- Amb contracte				
- Indefinit				
- Temporal				
- Altres. Especificar:				
.....				
- De què treballa?:				
.....				
Treball autònom				
- Cotitza a la Seguretat Social ...				
- Negoci familiar				
- De què treballa?:				
.....				
Treball no retribuït:				
- Estudiant				
- Tasques de la llar				
Aturat/da				
- Amb subsidi.				
- Sense subsidi				
- inscrita OTG				
Jubilat/da				
Incapacitat Permanent Absoluta ...				

Altres fonts d'ingressos	Ingressos
Pensió de viduïtat	
Pensió per incapacitat total	
Pensió no contributiva	
Renda Mínima d'Inserció	
RAI	
Pensió d'aliments	
Pensió compensatòria	
Ingressos propietats (lloguers, ...)	
Ajudes de tercers (familiars /amics,...)	
Altres.	
Especificar:	

TOTAL INGRESSOS
(Especificar si són mensuals o anuals)

La dona desconeix els ingressos de la persona maltractadora ...

Nivell d'Estudis realitzats:

☐ Analfabetisme	☐ ESO inacabada	☐ Cicle Formatiu Grau Mitjà *
☐ Estudis primaris inacabats	☐ Certificat Estudis Secundaris	☐ Cicle Formatiu Grau Sup. *
☐ Certificat Estudis primaris	☐ Batxillerat	☐ Diplomatura *
☐		☐ Llicenciatura *

* Especificar el tipus d'estudis cursats:

Si es tracta d'una persona estrangera, especificar si els té convalidats: SÍ NO

Té algun trastorn mental diagnosticat?* SÍ NO

Especificar diagnòstic:	SÍ	NO	
Segueix tractament?:	SÍ	NO	
On?:			
Observacions:			

* Si la única font d'informació és la dona, especificar-ho.

Té alguna drogaaddicció diagnosticada?* SÍ NO

Especificar quina/es:	SÍ	NO	
Segueix tractament?:	SÍ	NO	
On?:			
Observacions:			

* Si la única font d'informació és la dona, especificar-ho.

Altres dades d'interès

ESTIMACIÓ D'EXISTÈNCIA DE PERILL PER LA DONA

Nota pel/per la professional: **Aquest protocol no està dissenyat com un qüestionari per passar directament a la dona.** És una eina útil al/a la professional per valorar l'existència o no de perill. Les preguntes es poden formular de maneres diverses i per l'ordre que es consideri convenient, però sempre evitant induir la resposta de la dona. Les dades les omple el/la professional a partir de la informació que va obtenint en l'exploració.

INFORMACIÓ A RECOLLIR	SÍ	NO
Ha hagut un augment de la violència de menor a major grau des que es va iniciar la relació amb la persona agressora?		
Actualment la dona conviu amb la persona maltractadora?		
La dona ha iniciat o portat a terme un procés de ruptura en contra de la voluntat de la persona agressora?		
La persona maltractadora, parella o exparella manifesta o ha manifestat gelos patològics?		
La persona agressora l'amenaça amb matar-la i suïcidar-se després?		
La dona creu que la persona agressora és capaç de matar-la?		
La dona ha rebut o rep amenaces per part de la persona agressora?		
Ha hagut en el últim any una intervenció per part de la policia (Mossos d'Esquadra, Guardia Urbana, ...) o Fiscalia per episodis de violència de la persona agressora vers la dona?		
La dona té ordre de protecció o d'allunyament?		
La persona maltractadora pateix depressió o algun trastorn mental no compensat?		
La persona maltractadora té antecedents de comportament violent?		
La dona té coneixement de comportament delictiu per part de la persona agressora?		
La persona maltractadora disposa d'armes o en té accés?		
En cas afirmatiu, ha utilitzat les armes per amenaçar la dona en alguna ocasió?		
La persona maltractadora consumeix alguna droga o abusa de l'alcohol?		
La persona maltractadora coneix els hàbits, les relacions (familiars, d'amistat, de feina,...) i la forma de vida actual de la dona?		
La persona maltractadora en algun moment ha retingut per la força a la dona al seu domicili?		

VALORACIÓ DEL GRAU DE PERILL PER PART DEL/DE LA PROFESSIONAL

--

ATENCIÓ D'URGÈNCIA

Data: ... / ... / ...

Valoració de la situació

Orientació i intervenció professional

Acolliment d'urgència ... NO Sí Especificar on:

VALORACIÓ DIAGNÒSTICA UN COP ENLLESTIDA L'EXPLORACIÓ

Data: .../.../...

Què passa?

Perquè passa?

Quines són les necessitats que cal atendre?. Amb caràcter urgent o ordinari ?

Quin és el pronòstic inicial de recuperació?.

ORIENTACIÓ I INTERVENCIÓ PROFESSIONAL

(Què cal fer?. Amb quins objectius generals?. Quines serien les estratègies més adequades?. Coordinació a establir amb altres serveis que estiguin intervenint o als quals es faci una derivació)

--

Recursos que cal activar. Especificar:

Teleassistència Sí NO

RAI Sí NO

Casa d'Acollida (Acolliment temporal) NO Sí Quina?:

PERSONA / PERSONES A CONTACTAR EN CAS D'URGÈNCIA

Nom i cognoms:	Nom i cognoms:
Parentiu:	Parentiu:
Adreça:	Adreça:
Població:	Població:
Telèfon/s:	Telèfon/s:

DADES DELS FILLS / FILLES

A continuació s'introdueixen algunes preguntes que permeten fer presents els infants en la situació de violència per tal d'iniciar el procés que permeti fer una exploració específica respecte de cada un dels fills i filles amb la implicació i consentiment de la mare. En la intervenció amb els infants es seguiran els criteris establerts al document *Pautes orientatives d'exploració i d'intervenció amb els fills i filles de les dones ateses per situacions de violència de gènere (2007)*.

Té fills / filles? SÍ NO ...

FILL PRIMER

Nom i cognoms:
Data de naixement: ... / ... / ... Edat: ... anys Lloc naixement:
Amb qui viu habitualment?:

Amb la parella (pare i mare / mare i parella actual)	Centre residencial	
Amb la mare	Família d'Acollida	
Amb el pare	Viu independitzat	
Amb altres familiars.Especificar quins:	Altres. Especificar	

Nivell d'estudis actual:
Centre escolar actual: Dte. Municipal:

Ha viscut la violència vers la mare:

De manera indirecta (ha vist les conseqüències en la mare, les ha sentit, li ha explicat algú, ...)	
Presencialment (hi era davant; les ha vist)	

L'infant ha rebut directament maltractaments en alguna ocasió? SÍ NO

Per part de qui?:
Quin tipus de maltractaments?:
Observacions:

Segons la mare, l'infant presenta alguna problemàtica? SÍ NO

Especificar:

Observacions:

L'infant està sent atès per algun/s altre servei/s? Sí NO

Quin/s:

Dades i professionals de contacte:

FILL SEGON

Nom i cognoms:

Data de naixement: ... / ... / ... Edat: ... anys Lloc naixement:

Amb qui viu habitualment?:

Amb la parella (pare i mare / mare i parella actual)	Centre residencial	
Amb la mare	Família d'Acollida	
Amb el pare	Viu independitzat	
Amb altres familiars.Especificar quins:	Altres. Especificar	

Nivell d'estudis actual:

Centre escolar actual: Dte. Municipal:

Ha viscut la violència vers la mare:

De manera indirecta (ha vist les conseqüències en la mare, les ha sentit, li ha explicat algú, ...)	
Presencialment (hi era davant; les ha vist)	

L'infant ha rebut directament maltractaments en alguna ocasió? Sí NO

Per part de qui?:
Quin tipus de maltractaments?:
.....
Observacions:

Segons la mare, l'infant presenta alguna problemàtica? Sí NO

Especificar:

Observacions:

L'infant està sent atès per algun/s altre servei/s? Sí NO

Quin/s:

Dades i professionals de contacte:

FILL TERCER

Nom i cognoms:

Data de naixement: ... / ... / ... **Edat:** ... anys **Lloc naixement:**

Amb qui viu habitualment?:

Amb la parella (pare i mare / mare i parella actual)	Centre residencial	
Amb la mare	Família d'Acollida	
Amb el pare	Viu independitzat	
Amb altres familiars.Especificar quins:	Altres. Especificar	

Nivell d'estudis actual:

Centre escolar actual: **Dte. Municipal:**

Ha viscut la violència vers la mare:

De manera indirecta (ha vist les conseqüències en la mare, les ha sentit, li ha explicat algú, ...)	
Presencialment (hi era davant; les ha vist)	

L'infant ha rebut directament maltractaments en alguna ocasió? SÍ NO

Per part de qui?:
Quin tipus de maltractaments?:
Observacions:

Segons la mare, l'infant presenta alguna problemàtica? SÍ NO

Especificar:
Observacions:

L'infant està sent atès per algun/s altre servei/s? SÍ NO

Quin/s:
Dades i professionals de contacte:

FILL QUART

Nom i cognoms:

Data de naixement: ... / ... / ... Edat: ... anys Lloc naixement:

Amb qui viu habitualment?:

Amb la parella (pare i mare / mare i parella actual)	Centre residencial	
Amb la mare	Família d'Acollida	
Amb el pare	Viu independitzat	
Amb altres familiars.Especificar quins:	Altres. Especificar	

Nivell d'estudis actual:

Centre escolar actual: Dte. Municipal:

Ha viscut la violència vers la mare:

De manera indirecta (ha vist les conseqüències en la mare, les ha sentit, li ha explicat algú, ...)	
Presencialment (hi era davant; les ha vist)	

L'infant ha rebut directament maltractaments en alguna ocasió? SÍ NO

Per part de qui?:
Quin tipus de maltractaments?:
Observacions:

Segons la mare, l'infant presenta alguna problemàtica? SÍ NO

Especificar:
Observacions:

L'infant està sent atès per algun/s altre servei/s? SÍ NO

Quin/s:
Dades i professionals de contacte:

ANNEX 3

LLISTAT D'INDICADORS DE VIOLÈNCIA

Es tracta de posar una creu al costat d'aquells indicadors que estan presents en el moment de fer la valoració.

Hi ha dos moments diferents d'aplicació d'aquest protocol:

- ✓ Quan es fa la proposta de derivació als/a les professionals conductors/es del grup. En aquest cas qui omple el protocol és el/la professional que fa la proposta de derivació al grup,
- ✓ Un mes abans de finalitzar el grup per tal de donar elements objectius als/ales professionals conductors/es del grup per fer una devolució de les millores observades en cada membre del grup.

En aquest cas són els/les professionals conductors/es del grup qui l'han d'omplir.

Un cop emplenades les dues columnes, els/les professionals conductors/es del grup faran una valoració global dels canvis operats en cada una de les dones en aquest període. Aquesta informació els serà útil tant per fer la devolució a cada dona de les millores assolides, com per avaluar l'eficàcia del projecte d'intervenció grupal.

INDICADORS DE VIOLÈNCIA

Quan un indicador estigui present en la situació analitzada cal precisar amb quina intensitat: de l'1 (intensitat mínima) al 3 (intensitat màxima)

	INDICADORS DE VIOLÈNCIA	DATA INICI	DATA FINAL	OBSERVACIONS
<p style="text-align: center;">El cos</p> <p>El cos com objecte directe de maltracte i/o com a vehiculitzador del malestar que sent la dona com a conseqüència de la violència patida, sigui del tipus que sigui</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Accidents i lesions freqüents (fractures, macadures, caigudes) ✓ Incongruència entre els fets relatats per la dona i el tipus de lesió que s'observa. ✓ Manca de petició d'atenció mèdica o retard significatiu en demanar-la ✓ Síntomatologia psicossomàtica freqüent: <ul style="list-style-type: none"> - Cefalees, mals de cap - Palpitacions, hipertensió, arítmies, taquicàrdia - Crisis d'ansietat - Dificultats respiratòries, sensació d'ofec - Dolor pèlvic, problemes urinaris, problemes ginecològics - Dolor abdominal, problemes gastrointestinals - Dolor precordial - Dolor d'esquena - Alteracions de la sexualitat: Disparèunia (coit dolorós), vaginisme, anorgasmia, absència de desig sexual - Entumiment i formigueig en extremitats - Esgotament - Desordres del son i de l'alimentació - Alteracions importants de la menstruació ✓ Historia d'alcoholisme, drogaaddicció o abús d'ansiolítics ✓ Patiment d'alguna malaltia de transmissió sexual ✓ La dona no segueix les pautes mèdiques 			

	INDICADORS DE VIOLÈNCIA	DATA INICI	DATA FINAL	OBSERVACIONS
<p>El cos</p> <p>El cos com objecte directe de maltracte i/o com a vehiculitzador del malestar que sent la dona com a conseqüència de la violència patida, sigui del tipus que sigui</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Malestar físic general amb simptomatologia diversa que provoca una demanda d'atenció mèdica recurrent o sovintejada ✓ En l'embaràs: <ul style="list-style-type: none"> - Lesions de la mare o fetus - Avortaments "espontanis" - Parts prematurs - Neonats de baix pes - Desnutrició de l'embarassada - No fa controls mèdics; accés tardà o esporàdic a l'atenció prenatal - Embaràs no desitjat - Negació de l'embaràs 			
<p>La ment (àmbit psicològic)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Greu desatenció de sí mateixa ✓ La dona te la sensació que ha perdut el control de la seva vida; sensació de desbordament ✓ Dificultats en la presa de decisions; inseguretat; dificultats per resoldre problemes quotidians ✓ Profunda desvalorització de sí mateixa ✓ Dificultats de concentració, discurs dispers, dificultats per escoltar. ✓ Sensació de pèrdua de credibilitat davant altres persones ✓ Discurs contradictori o incoherent ✓ Incongruència i desproporció entre el fet relatat i la reacció que li provoca ✓ Inexpressivitat, desconexió emocional (relata els fets com si no anéssim amb ella; en tercera persona, etc.) 			

	INDICADORS DE VIOLENCIA	DATA INICI	DATA FINAL	OBSERVACIONS
La ment (àmbit psicològic)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Una gran tendència a autculpabilitzar-se ✓ Pors, estar sempre en actitud d'alerta..... ✓ Canvis sobtats d'humor ✓ Tensió, irritabilitat ✓ Actitud defensiva, hostilitat ✓ Sensació d'estar tornant-se boja; presenta confusió, desorientació ✓ Depressió ✓ Idees de suïcidi; intents de suïcidi 			
L'entorn	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Un gran aïllament social, poques amistats o referències positives; desconeixement de l'entorn on viu ✓ Assisteix acompanyada de la persona agressora a totes les entrevistes i és aquesta qui parla per ella ✓ Independentment que la dona tingui ingressos econòmics propis, el control el té una altra persona a la que li ha de demanar sempre que li cal ✓ Tot ho ha de consultar amb la persona maltractadora abans de donar una resposta ✓ Manifesta preocupació per qui la pugui veure i ser reconeguda com a usuària del servei ✓ Rep constantment trucades al mòbil i es posa nerviosa o dóna moltes explicacions sense que el/la professional les hi demani 			

	INDICADORS DE VIOLENCIA	DATA INICI	DATA FINAL	OBSERVACIONS
L'entorn	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mostra una actitud d'obediència sumisa ante el/la professional ✓ Absència repetida a visites concertades sense explicació prèvia .. ✓ Respecte del fills/filles hi ha un comportament de permisivitat i dificultat per posar límits ✓ Negligència vers les persones de les quals és responsable (fills/es o d'altres) ✓ Amb els fills/es passa sovint d'una actitud passiva o indiferent a una actitud agressiva sense terme mig 			

VALORACIÓ GLOBAL CANVIS ENTRE LES DATES D'INICI I FINAL DEL GRUP

ANNEX 4

PROTOCOL DE REGISTRE DEL PROCÈS DE SELECCIÓ DEL CONJUNT DE DONES PROPOSADES

DONES PROPOSADES PEL GRUP

Data	Nom i cognoms dona	Qui deriva		Doc. Derivació ¹	Valoració professional: Adequada?		Resposta dona		Observacions	Fills/es Grup d'infants ²			Entra grup	
		Servei/ Zona	Professional		Sí	No	Sí	No		No	Sí	Quants? Edats	Sí	No

1. La documentació de derivació consta de tres protocols: 1) Full de proposta de derivació; 2) Protocol d'exploració actualitzat; 3) Llistat d'indicadors de risc
 En aquesta casella caldrà posar el número corresponent a cada un dels protocols rebuts (1, 2, 3)
2. Aquesta casella solament és vàlida si hi ha un compromís de treball grupal paral·lel i simultani amb els fills/filles de la dona o amb algun/s d'ells.

ANNEX 5

ENTREVISTA DE SELECCIÓ: PAUTES ORIENTATIVES

ENTREVISTA DE SELECCIÓ I ACOLLIDA

OBJECTIUS: Saber com es posiciona la dona respecte al grup i respecte la seva relació de parella; informar-la del funcionament i objectius del treball grupal; decidir l'adequació del perfil de la dona als criteris de selecció, com per facilitar la cohesió grupal i conèixer la seva decisió.

INTRODUCCIÓ:

Presentar-nos com a conductores del grup de suport psicosocial per a dones que es troben, o s'han trobat, en situacions de maltractament.

Posta en comú i confirmació del centre i professional derivant i dels motius de la derivació.

Explicar els objectius de l'entrevista: acabar de conèixer la seva situació de parella (violència, conflicte ...), i explicar-li el funcionament del grup i que hi pot trobar per a que tant ella com les conductores prenguin una decisió sobre la seva participació.

NOM DE LA DONA: **DATA:** / /

SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA

SITUACIÓ ACTUAL

Segons la fitxa de DERIVACIÓ i segons el protocol d'EXPLORACIÓ de la VIOLÈNCIA, **CAL** demanar la confirmació de les dades generals sobre la seva situació i si hi ha hagut canvis recents.

EXPECTATIVES respecte a la RELACIÓ DE PARELLA:

- ✓ Què t'agradaria que canviés en la teva relació de parella?

- ✓ Què penses que pot canviar?

- ✓ Estàs fent quelcom, en aquest moment, per a que la situació canvi?

- ✓ Creus que podries fer altres coses?

- ✓ D'aquesta relació de parella, **QUINS SÓN** els aspectes que creus et **FAN CONTINUAR** amb ella?

MOTIVACIÓ DE LA DONA PEL GRUP

- ✓ Què et sembla a tu, ara, participar en un grup de dones en la mateixa situació de problema de parella que tu?

- ✓ ¿Quins dubtes tens?

- ✓ ¿Per a què creus et podria servir participar en un grup ?

EXPLICACIÓ DEL TREBALL GRUPAL per part del/ de la professional

El/la professional explica els motius del treball grupal, en què consisteix i mostra el treball grupal com a oportunitat. Explica les normes de funcionament del grup, el compromís d'assistència, el que rebrà i el que s'espera d'ella i el que creiem que podrà aportar (**subjecte actiu**) – cal donar-li confiança, motivació i idees sobre com aprofitar-ho i com vèncer o abordar les primeres precaucions (pors).

Informar-la de l'espai infantil (si n'hi ha en el servei).

- ✓ Si finalment tu i nosaltres ens decidíssim a participar en el grup, quins temes t'agradaria que es treballessin en el grup?

- ✓ Ara que t'he explicat com funciona, veus coses que et provoquen dubtes? Quins dubtes tindries per a participar-hi?

- ✓ ¿Creus que ara et fora útil o no és el moment?

- ✓ Hi vindrien els teus fills/filles?

- ✓ Què penses que es podria treballar amb ells/elles?

NOMÉS PER RESPONDRE LA PROFESSIONAL: CARACTERÍSTIQUES DE LA DONA per contribuir i beneficiar-se del grup.

- És conscient de la seva situació:
- És capaç de parlar de la seva situació:
- Pot escoltar:
- Pot contenir la seva expressió:
- Els nivells d'ansietat són acceptables:
- Estabilitat física i psíquica de la persona:

DECISIÓ DE LA DONA (decisió final o posant un termini per a que la manifesti):

MOTIUS

--

DEVOLUCIÓ I DECISIÓ DE LA CONDUCCIÓ

DECISIÓ

Acceptada La dona té el perfil, és un moment adient per a ella, pot aprofitar el treball grupal. L'entrevista de selecció serà també la d'acollida al nou espai de treball	☐
No acceptada No compleix el perfil, el treball grupal no cobreix actualment les necessitats que té o manifesta i se la deriva cap a alternatives que les cobreixen	☐
Dubte i ajornament No és el moment idoni però es preveu pot ser-ho en un marge de temps prudencial i se l'emplaça a proposar-li el treball grupal en un altre moment	☐

OBSERVACIONS

--

PROPOSTA HORÀRIA

--

NECESSITATS D'ATENCIÓ DELS FILL/ES (Espai Infantil)

Aquest apartat solament es preguntarà si hi ha intervenció grupal (*espai infantil*) al servei i si la dona que tingui fills/es accepta o està interessada en que hi vagin.

Nom i cognoms de l'infant	Edat

Recordar-li que porti roba còmoda.

ANNEX 6

PROTOCOL DE PLANIFICACIÓ DE CADA SESSIÓ GRUPAL

Cada sessió ha de ser planificada amb antelació en funció bàsicament de dues variables:

- ✓ La programació prevista en el moment de dissenyar el Projecte d'intervenció grupal
- ✓ El moment i evolució del propi grup (dinàmica, interessos, etc.)

Planificar ens obliga a concretar què volem assolir, com ho farem i què farà cadascú dels/de les professionals.

PLANIFICACIÓ DE LA SESSIÓ GRUPAL

SESSIÓ NÚM.:

DATA:/...../.....

OBJECTIUS	ACTIVITATS	TEMPS PREVIST	ROLS DELS/DE LES PROFESSIONALS	MATERIALS NECESSARIS

ANNEX 7

PROTOCOL DE REGISTRE DE CADA SESSIÓ GRUPAL

PROTOCOL DE REGISTRE DE CADA SESSIÓ

DATA:/...../ **SESSIÓ NÚM.:**

ABSÈNCIES (Subratllar les justificades):

UBICACIÓ DE LES MEMBRES DEL GRUP QUE VENEN A LA SESSIÓ (Croquis d'on seuen o estan emplaçades cada una de les dones en relació a les altres i els/les professionals):

TEMES PREVISTOS:

TEMES TRACTATS:

TEMES SORGITS QUE QUEDEN OBERTS I PENDENTS (de manera explícita):

TEMES IMPLÍCITS (de manera encoberta o insinuada):

DINÀMICA GRUPAL: ASPECTES A DESTACAR (participació, confiança i clima grupal, compliment de les normes, relacions d'ajuda i suport, estils de lideratge, aliances, valoracions de i entre les dones, confrontacions, feed back intern, etc.):

CANVIS INDIVIDUALS SIGNIFICATIUS:

VALORACIÓ DE LA CONDUCCIÓ DEL GRUP:

RECOMANACIONS PER LES SEGÜENTS SESSIONS:

ANNEX 8

QÜESTIONARI DE SATISFACCIÓ I VALORACIÓ DE GRUP PER PART DE LA DONA

VALORACIÓ DEL TREBALL GRUPAL PER PART DE LA DONA

DATA://

Les següents preguntes tenen per objectiu saber **com tu valores** el treball grupal i en base a això poder-lo **millorar** per fer-lo cada vegada més efectiu.

Per aquest motiu ens interessaria que poguessis donar resposta a les següents qüestions. Pots fer-ho en català o en castellà. Si hi ha quelcom que no s'entén, no dubtis en preguntar-ho.

VALORACIÓ DEL FUNCIONAMENT DEL GRUP

En general, què t'ha semblat el grup? Posa una creu en la casella corresponent

Quasi gens adequat	Una mica adequat	Mig adequat	És bastant adequat	És molt adequat

Digues dues coses que t'hagin agradat de l'experiència del grup:

Digues dues coses que tu canviaries o t'hagin desagradat del grup:

A continuació et demanarem que valoris una sèrie d'aspectes

Quina valoració fas de:

	Quasi gens adequat	Una mica adequat	Mig adequat	És bastant adequat	És molt adequat
✓ la <u>presentació</u> del primer dia					
✓ els <u>temes</u> que s'han parlat					
✓ els <u>exercicis i treballs</u> que s'han fet					
✓ les <u>xerrades d'altres professionals</u> que han vingut al grup:					
✓ les explicacions de les <u>experiències pròpies</u>					
✓ que les dones participants <u>portessin el grup</u>					
✓ les aportacions que han fet les <u>participants</u> , en general....					
✓ les aportacions que <u>tu</u> fas fet					
✓ les aportacions que <u>t'han dirigit a tu</u>					

De tots aquests aspectes que hem anomenat, què proposes canviar o millorar?

Canviaria:	Milloraria:

Quina valoració fas de:

	Quasi gens adequat	Una mica adequat	Mig adequat	És bastant adequat	És molt adequat
✓ L'espai on es fan els grups					
✓ La mida del grup.....					
✓ L'entorn on es fan els grups					
✓ L'horari en que es realitza el grup					
✓ La freqüència en la que es realitza el grup					
✓ La duració del grup					
✓ L'espai de guarderia dels fills/filles					

De tots aquests aspectes que s'han dit, proposes **FER-HO D'UN ALTRA MANERA?**

Quina?:

Quins TEMES t'han agradat més?. Assenyalala els 4 que t'han agradat més.

(NOTA pel/per la professional: Cal fer una llista amb els temes que han sorgit i s'han tractat efectivament en el grup. La següent llista és només un exemple)

✓ Autoestima	
✓ Independència econòmica	
✓ Obligacions - responsabilitat	
✓ Saber reaccionar, por a que em facin mal	
✓ Estabilitat emocional	
✓ Salut, ansietat popop	
✓ Sexualitat, abús	
✓ Independència afectiva, emocional	
✓ Sentiment de culpa	
✓ Ganes de viure, il·lusions	
✓ Separació	
✓ Els fills/ les filles	
✓ Autonomia	
✓ Treball: expectatives futures	
✓ Amistat	
✓ Vida social, cultural, oci, sortides, temps lliure	

T'hagués agradat tractar ALTRES temes?

Quins?:

VALORACIÓ DE LA TEVA ESTADA AL GRUP

Com t'has sentit en el grup?

T'has sentit escoltada i compresa? Perquè?

T'has sentit incòmoda o molesta en algun moment? Perquè?

Digues dues coses que TU HAGIS DONAT, APORTAT a l'experiència grupal:

Jo he donat:

Jo he donat

Digues 2 coses que TU HAGIS REBUT:

Jo he rebut:

Jo he rebut:

Venir i participar al grup T'HA SERVIT per: Digues dues coses.

M'ha servit per:

M'ha servit per:

Com valores la relació amb les companyes del grup?

M'HA FET MAL, m'ha causat dolor, en :

No m'ha anat be en:

No m'ha anat be en:

Penses que fora ÚTIL O NECESSÀRIA la teva continuïtat en el grup?. Perquè?

VALORACIÓ DELS /DE LES CONDUCTORES DEL GRUP

En general, com valores l'atenció i conducció del grup que han fet els/les professionals?

Malament	Regular	Una mica bé	Bé	Molt bé

I aquests aspectes, com els valores?

	Malament	Regular	Una mica bé	Bé	Molt bé
✓ Moderar els torns de paraula.....					

✓ Facilitar la participació de totes.....					
✓ Les idees i continguts que han aportat.....					
✓ Les respostes o aclariments que han fet.....					

L'ambient que han creat ha estat:

Fred

--	--	--	--	--

 Acollidor

1 2 3 4 5

Proper

--	--	--	--	--

 Distant

1 2 3 4 5

Col·laborador

--	--	--	--	--

 Individual

1 2 3 4 5

Dominant

--	--	--	--	--

 Participatiu

1 2 3 4 5

Rígid

--	--	--	--	--

 Flexible

1 2 3 4 5

Com t'has sentit amb ells/elles?

ENS SUGGERIRIES ALGUNA COSA MÉS?. QUE FESSIM ALGUNA COSA D'UNA ALTRA MANERA?

**MOLTES GRÀCIES PER LA TEVA COL·LABORACIÓ !
TINDREM EN COMPTE ELS TEUS COMENTARIS.**

ANNEX 9

Inventari per a l'avaluació del procés de recuperació de la dona en situació de violència de parella (per serveis d'atenció)

Autores: Neus Roca, Montse Paíno, Matilde Albarracín, Laura Córdoba i Joana Espín⁵

Consta de dues parts: el Full de seguiment i el llistat d'indicadors de les fases de recuperació.

Aquest instrument ajuda a sistematitzar amb el mínim d'informació rellevant el registre dels seguiments de les dones i ajuda el/la professional a ajustar la seva intervenció a les necessitats específiques de la dona dins un procés llarg que habitualment dura anys des que s'inicia fins que s'acaba.

Objectiu: registrar i avaluar els progressos en l'abandó de la situació de violència i en la reconstrucció de la pròpia vida.

Descripció: Al Full de seguiment figuren de manera separada tres dimensions que tenen ritmes i manifestacions diferents: Presència de violència, Separació física i legal, Fase de recuperació. Aquestes dimensions retraten la situació en la qual es troba la dona pel que fa a la desaparició de la violència de la seva vida quotidiana i l'estat del vincle social i psicològic amb el violent.

EL llistat d'indicadors descriu el vincle psicològic de la dona amb la parella violenta. Es tracta d'indicadors que descriuen cada una de les cinc fases del procés de recuperació:

- 1ª fase: Desorientació i cerca d'ajut
- 2ª fase: Identificació de la violència
- 3ª fase: Inici de la ruptura psicològica i primers apoderaments
- 4ª fase: Manteniment en la relació amb alguns límits i canvis
- 5ª fase: Abandó de la relació abusiva i reconstrucció psicosocial

Pasació: Aquest és un instrument que omple el/la professional a partir de la informació que té a través de les entrevistes individualitzades i resta de la intervenció realitzada.

S'omple en moments diferents (a l'instrument figuren tres moments, però això es pot modificar a criteri del/de la professional. Les autores no aconsellen cap interval de temps concret entre cada pasació ja que depèn de cada cas, del moment de recuperació en que es troba la dona i

⁵ *Treball grupal i violència sexista. Investigació-acció dun grup de suport psicosocial a dones.* Roca,N. I d'altres. Observatori Social de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. 2007.

dels criteris d'avaluació que es marca cada servei.

Interpretació: com més avançada sigui la fase més recuperada estarà la dona. És possible que en fer la pasació la dona no estigui únicament en una fase, sinó que presenti comportaments de fases anteriors o posteriors. En el Full de seguiment es marcarà la fase en la qual siguin predominants certs trets i comportaments i s'afegirà la nota de transició cap a la fase següent, en cas que en presenti bastants indicadors.

**INVENTARI AVALUATIU del PROCÉS DE RECUPERACIÓ
de la DONA en situació de violència de parella - per serveis d'atenció**

de N. Roca, M. Paíno, M. Albarracín, L. Córdoba, J. Espín, 2006

FULL DE SEGUIMENT

NOM de la dona

Professional que omple l'inventari - Primer registre:

Professional que omple l'inventari - Segon registre:

Professional que omple l'inventari - Tercer registre:

FASES	Data 1r registre	Data 2n registre	Data 3r registre
<i>1 Desorientació i cerca d'ajut</i>			
<i>2 Identificació de la violència</i>			
<i>3 Inici de la ruptura psicològica i primers empoderaments</i>			
<i>4 Mantenir-se en la relació amb alguns límits i canvis</i>			
<i>5 Abandó de la relació abusiva i reconstrucció psicosocial</i>			

Observacions

.....
.....
.....

PRESENCIA DE VIOLÈNCIA EN LA RELACIÓ	Data 1r registre	Data 2n registre	Data 3r registre
La PARELLA és violenta físicament			
La parella és violenta - no físicament -			
ELLA és violenta amb les filles-fills			
Un ALTRA persona es violenta amb la dona, qui?			
NO hi ha violència ni vers la dona ni els fills-es			

Observacions

.....
.....
.....

SEPARACIÓ FÍSICA i LEGAL	Data 1r reg.	Data 2n reg.	Data 3r reg
a.- Viuen junts			
b.- No viuen junts però es veuen sovint MOTIUS pels que es veuen:			
c.- No viuen junts NI es veuen			
a.- No cal cap mena de separació LEGAL (nuvis, amants, parelles de fet no registrades)			
b.- No hi ha separació judicial, ni acords signats			
c.- Ha posat la demanda de separació i s'estan realitzant els judicis / o estan separats legalment i encara tenen			

assumpes pendents que els porten a judici			
d.- Separació ja sentenciada pel sistema de justícia (legal) i sense tràmits o assumpes pendents.			

Observacions

.....
.....
.....

INVENTARI AVALUATIU del PROCÉS DE RECUPERACIÓ de la DONA en situació de violència - per serveis d'atenció

- LLISTAT D'INDICADORS de la FASE de recuperació - I -
de N. Roca, M. Paíno, M. Albarracín, L. Córdoba, J. Espín, 2006

Indicadors de la fase de recuperació I

FASE 1: DESORIENTACIÓ i CERCA D'AJUT

La dona sol expressar una demanda no en termes de violència o conflicte de parella, sinó que adapta la demanda al servei social, de salut o educatiu al que acudeix: problemes amb els fills o filles o necessitats d'atenció als avis, necessitats d'habitatge o econòmiques, dolors físics, demana informes per judicis, etc. La violència de parella es expressada més endavant i no en termes de violència inadmissible sinó de conflictes amb la parella.

La dona mostra:

- Confusió
- Desorientació.
- Desil·lusió
- Depressió.
- Ansietat
- Sentiments d'incapacitat
- Por indeterminada de moment
- Altres símptomes propis d'aquesta situació: malalties físiques, dolors generalitzats, etc.

Un cop expressat el conflicte de parella, busca ajut amb diferents objectius per la dona:

- Arribar a que la relació es mantingui però desapareguin els conflictes (violència).
- Ajudar-la a ella portar millor la relació (sense tant patiment).
- Arribar a trencar la relació conflictiva (d'abús) i separar-se.
- Altres objectius però no anomena el maltracte com violència.

FASE 2: IDENTIFICACIÓ DE LA VIOLENCIA

La dona:

- *Reconeix els seus símptomes però no els relaciona amb la situació d'abús que pateix*
- *Va prenent consciència de la seva situació*
- *Comença a identificar-se com a maltractada*
- *Va prenent consciència de la gravetat de la situació de violència*
- *Mostra molta tristesa*
- *Té present a la parella maltractadora en totes les seves decisions*
- *Sent culpa pel mal funcionament de la parella*
- *Es pregunta que fa ella per "fer-lo enfadar"*
- *Sent pena cap a ell*
- *Se sent responsable d'ajudar-lo a ell justificant-ho amb la biografia més o menys violenta d'ell, per condicions econòmiques actuals, per addicions, o amb estereotips sobre la imprescindible figura del pare, la incapacitat de l'home per les relacions emocionals o la impulsivitat incontrolada, etc.*

**INVENTARI AVALUATIU del PROCÉS DE RECUPERACIÓ
de la DONA en situació de violència - des de serveis d'atenció primària**

- LLISTAT D'INDICADORS de la FASE de recuperació – II -
de N. Roca, M. Païno, M. Albarracín, L. Córdoba, J. Espín, 2006

Indicadors de la fase de recuperació II

FASE 3: INICI DE LA RUPTURA PSICOLÒGICA I PRIMERS EMPODERAMENTS

- La dona es *qüestiona els comportaments d'ella* i ell, com:
 - es pregunta per què la *segueix* tractant així quan ella fa el que li diu, es disposa sempre a fer-lo content, és una bona dona i mare.
 - *la pèrdua* de control de ella sobre les pròpies decisions inclòs les domèstiques.
 - haver d'assumir ella totes les feines de la casa.
 - mantenir a tota la família, inclòs ell mateix. o invertir en despeses prescindibles.
 - manca de suport d'ell davant situacions personals o familiars difícils (malalties, etc.).

- La dona es *qüestiona els sentiments* que li provoca aquesta relació de parella, com:
 - el sentiment de *culpa* pel maltracte.
 - el sentiment de *responsabilitat* de la relació o d'haver-lo *d'ajudar* a ell.
 - els comportaments que suposen *submissió* d'ella en la parella.
 - sentiments i percepció d'incapacitat, de menysteniment i la tristesa.
 - comença a *plantejar-se en veu alta la insatisfacció* per aquesta relació.

- Va guanyant *autocontrol* en la relació de parella i es permet reaccionar en contra.

- Conquereix o torna a emprendre *espais d'autonomia* en la relació de parella, autonomia per a ella i pensant des d'ella.

- Això significa *posar límits* als comportaments d'abús, al no complir totes les regles que ell imposa, a frenar les seves amenaces i menyspreus, a no deixar-lo traspasar certs espais, etc.

- Aquestes dues conquestes provoquen *una eufòria intermitent* que pot donar peu a assajos de separacions (separacions de llit o de pis i també retorns).

- Descobriment de la *ràbia* per la situació de violència:
 - rebel·lia oberta i *directa*: enfrontament, més discussions, etc.
 - rebel·lia *sigilosa* i amaguen el procés d'empoderament per evitar perills.

- Si aquesta rebel·lió *fracassa* pot haver *reaccions de pena* cap a ell i es dediquen a cuidar-lo o *d'auto-càstig* i es responsabilitzen de que han de canviar el seu comportament.

- Segueix tenint por a les reaccions agressives d'ell davant la incipient recuperació d'autonomia d'ella.

- S'adona de la *por a la solitud* i especialment por a *no poder tirar endavant* ella sola i/o amb les seves filles i fills.

**INVENTARI AVALUATIU del PROCÉS DE RECUPERACIÓ
de la DONA en situació de violència - des de serveis d'atenció primària**

- LLISTAT D'INDICADORS de la FASE de recuperació – III -
de N. Roca, M. Paíno, M. Albarracín, L. Córdoba, J. Espín, 2006

Indicadors de la fase de recuperació III

FASE 4: MANTENIR-SE EN LA RELACIÓ AMB ALGUNS LÍMITS I CANVIS

- No es planteja la *separació*, no vol separar-se del violent.
- La violència *verbal* ha disminuït, les *discussions son menys freqüents*. **NO sol haver-hi violència física.**
- *Posa fre i límits al control* d'ell sobre la seva activitat o les seves decisions (*"jo faig la meua i no el que ell em diu"*, *"li dic que no cal que pressioni més perquè farà el que em sembli convenient i a més sense fer mal a ningú"*; etc.).
- El fet de posar límits al control o menyspreu d'ell li suposa *menys desgast i tensió*.
- *Lluita* i és més immune (no fan cas) al menyspreu d'ell quan elles prenen iniciatives per satisfer els seus desitjos o expectatives (laborals, carnet conduir, visites familiars).
- Pren iniciatives per satisfer els seus desitjos o expectatives (laborals, carnet conduir, visites familiars) amb independència de la reacció de malestar d'ell.
- En cas de no cohabitació, i ell segueix assetjant-la i controlant-la, la dona **NO** posa límits, estratègies o impediments per acabar o minimitzar aquest contacte.

FASE 5: ABANDÓ DE LA RELACIÓ ABUSIVA I RECONSTRUCCIÓ PSICOSOCIAL

- Millora l'estimació en i la confiança cap a ella mateixa, s'agrada més, es respecta més.
- Pren mesures de protecció per ella i els fills/filles davant el possible increment de la violència.
- Està reaprenent o aprenent a viure per ella mateixa. Són més autònomes en les pròpies decisions, tant a l'hora de tenir en compte el seus desitjos com d'obviar els d'ell.
- Ella es culpa per haver aguantat i pel mal que ell ha fet als fills/filles.
- Millora de salut, disminueixen els símptomes físics o psicosomàtics, es cuiden més les malalties cròniques o de llarga durada.
- Es cuida físicament més a elles mateixes, en el vestir, etc.
- Va recuperant el contacte amb amigats i familiars i/o els veuen amb més freqüència
- Té i sosté activitat pròpia i fora de casa
- Millor relació de la dona amb les filles i fills.
- Expressa i elabora el fracàs de la parella i el dol per la pèrdua de la parella.
- Expressa i elabora la pèrdua del seu ideal de parella i matrimoni.
- En cas de no cohabitació, la dona **SI** posa límits al contacte o relació que tenen donat que ell és encara violent o ell mateix, o indirectament a través de la família d'ell o dels fills/filles, del sistema judicial, etc.
- Qüestiona els rols i creences tradicionals i busca nous referents de models de dona o recupera el valor de les creences més igualitaristes que sempre ha tingut.
- Assaja i va consolidant nous comportaments i creences que li donen més autonomia, autoafirmació i satisfacció.